

وزارت جهاد کشاورزی
سازمان جهاد کشاورزی استان یزد
گروه تحقیقات و بررسی مسایل روستایی

موقعیت جغرافیایی استان یزد به گونه ای است که بقای استان وابسته به ادامه حیات روستاهای آن بوده و روستاها در این استان نقش ریه در بدن را ایفا می کنند. بنابراین برای توسعه استان باید در اندیشه حفظ و توسعه روستاهای آن بود. بر این اساس، برنامه راهبردی توسعه روستایی استان یزد به منظور تدوین اهداف توسعه روستایی و عناوین برنامه های اجرایی با شیوه ی برنامه ریزی مشارکتی، در سه سطح دهستان، شهرستان و استان تدوین شد. این برنامه با در نظر گرفتن سند چشم انداز بلندمدت توسعه کشور و اتخاذ رویکرد توسعه پایدار بر آن است تا بقای شرافتمندانه جامعه روستایی استان یزد را در آینده سرنوشت ساز ملی و استانی فراهم سازد. این برنامه به تاسی از رویکرد توسعه پایدار، انرژی جهت دهنده ی خود را از منابع زیر اخذ می نماید.

- توانمند سازی اجتماعات روستایی و پذیرش انسان روستایی به مثابه محور توسعه (موضوع و هدف).
- ظرفیت سازی برای توسعه و شکل گیری سرمایه های اجتماعی و نهادی.
- اقتصاد محلی متنوع، پویا و پایدار.
- پایدار سازی فرایند تعامل انسان روستایی با اکوسیستم پیرامونی و بهره برداری بهینه از آن.

وزارت جهاد کشاورزی
سازمان جهاد کشاورزی استان یزد
گروه تحقیقات و بررسی مسایل روستایی

برنامه راهبردی توسعه روستایی استان یزد

برنامه شهرستان ابرکوه

مرکز مطالعات مدیریت و بهره‌وری ایران
وابسته به دانشگاه تربیت مدرس

و

موسسه توسعه روستایی ایران

۱۳۸۳

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تقدیر و تشکر

بدون شک تدوین برنامه توسعه روستایی به شیوه مشارکتی نیازمند حضور و همدلی مسوولان، صاحب نظران و کارشناسان و مردم محلی در فرایند برنامه ریزی است و بدون حضور آنان فرایند برنامه ریزی مشارکتی بی معنی خواهد بود.

بر همین اساس تدوین برنامه راهبردی توسعه روستایی استان یزد حاصل همراهی، همدلی، تلاش و مشارکت اعضای محترم شوراهای اسلامی روستایی، اعضای محترم کمیته برنامه ریزی شهرستانها، مسوولان، صاحب نظران و کارشناسان زیادی است، که بدون همراهی آنان تدوین برنامه میسر نبود. بنابراین لازم می داند از کلیه عزیزانی که در فرایند تدوین این برنامه (تدوین، اعلام نظر و تصویب شرح خدمات، انجام مطالعات کتابخانه ای و بررسی تجارب، برنامه ریزی مشارکتی، برگزاری کارگاه های مشورتی، تسهیلگری، استخراج و جمع بندی نتایج کارگاه ها، حضور در کارگاه های مشورتی، تدوین پیش نویس برنامه، اعلام نظر در خصوص برنامه، اصلاح پیش نویس برنامه، تدوین گزارش نهایی و ...) نقش داشته اند، صمیمانه قدردانی و سپاسگزاری نماید.

از استانداران محترم یزد جناب آقای مهندس سفید و به ویژه جناب آقای مهندس کلانتری به دلیل انجام پشتیبانی های لازم و ارایه دیدگاه ها در کمال بخشی به این مجموعه تقدیر و تشکر می شود. از جناب آقای مهندس صالحی رییس محترم سازمان جهاد کشاورزی که با سعه صدر بسیار زیاد بر تدوین این برنامه اصرار داشته و همواره نظر ایشان در ستاد هماهنگی طرح راهگشا بود تقدیر و تشکر می شود.

از روسای محترم سازمان مدیریت و برنامه ریزی جناب آقای مهندس علوی و جناب آقای مهندس اولیا به دلیل حمایت از تدوین این برنامه و ارایه دیدگاه های سازنده در ستاد هماهنگی طرح تقدیر و تشکر می شود.

از جناب آقای مهندس خاکی مسوول محترم گروه تحقیقات و بررسی مسایل روستایی جهاد کشاورزی استان یزد به دلیل استواری در پی گیری تدوین طرح و به سرانجام رساندن آن و همکاری صمیمانه تقدیر و تشکر می شود.

از آقایان محمد حمید فخرالدین تفتی، حسین خادمی، حسینی پور که در فرایند بازبینی پیش نویس برنامه در جلساتی که با حضور اعضای کمیته برنامه ریزی شهرستان ها و اعضای منتخب شوراهای اسلامی روستایی برگزار شد همکاری صمیمانه داشته اند تقدیر و تشکر می شود.

از اعضای محترم شوراهای اسلامی روستایی که به نمایندگی از مردم شریف روستاها و خبرگان روستایی با حضور صمیمانه خود در کارگاه های مشورتی و جلسه بازبینی پیش نویس برنامه، صادقانه دیدگاه های خود را بیان نمودند تقدیر و تشکر می شود.

از اعضای محترم کمیته برنامه ریزی شهرستان ها به ویژه روسای محترم کمیته (فرمانداران شهرستان های استان یزد) که با حضور در کارگاه های مشورتی و جلسه بازبینی پیش نویس برنامه و با ارایه دیدگاه های خود فعالانه مشارکت داشته اند تشکر می شود.

در پایان از همکاران تدوین کننده طرح؛ مدیران، کارشناسان، تسهیلگران و کلیه افرادی که در فرایند تدوین برنامه نقش داشته اند تقدیر و تشکر می شود. امید است تلاش این عزیزان زمینه تامین رضایت روستائیان سخت کوش استان یزد را فراهم نموده و مورد رضای خداوند متعال نیز قرار گیرد.

مرکز مطالعات و مدیریت بهره‌وری ایران   موسسه توسعه روستایی ایران

دست‌اندرکاران تدوین برنامه راهبردی توسعه روستایی استان یزد

۱- مدیران

ردیف	نام و نام خانوادگی	سمت	مدرک تحصیلی
۱	عبدالرضا رکن‌الدین افتخاری	مدیر طرح	دکتری برنامه‌ریزی و توسعه روستایی
۲	علی عسگری	مدیر علمی	دکتری برنامه‌ریزی منطقه‌ای
۳	قدیر فیروزنیا	مدیر اجرایی و هماهنگی تدوین نهایی گزارش	دانشجوی دکتری برنامه‌ریزی روستایی

۲- همکاران

۱	پدرام رخشانی	همکار	کارشناس ارشد برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای
۲	مهدی جدیدی	همکار	کارشناس ارشد برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای
۳	بهروز قرنی	همکار	دانشجوی دکتری برنامه‌ریزی روستایی
۴	آرزو میزبان شاکر	همکار	کارشناس ارشد برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای
۵	میر کاظم رضوی عرب	تسهیلگر	کارشناس برنامه‌ریزی مشارکتی

۶	مرضیه نوری	همکار	دانشجوی دکتری برنامه ریزی روستایی
۷	سید حسن رضوی	تسهیلگر	دانشجوی دکتری اقتصاد
۸	سید بابک موسوی نژاد مقدم	تسهیلگر	کارشناس ارشد توسعه روستایی
۹	غلامرضا فروزش تهرانی	تسهیلگر	کارشناس ارشد جامعه شناسی
۱۰	مهدی گنجیان	تسهیلگر	کارشناس ارشد علوم اجتماعی
۱۱	محمد اسماعیل قانع	تسهیلگر	کارشناس جغرافیا
۱۳	محمد حمید فخرالدین	همکاری در بازبینی پیش نویس برنامه	کارشناس ارشد برنامه ریزی روستایی
۱۴	سید مجتبی حسینی پور	همکاری در بازبینی پیش نویس برنامه	کارشناس ارشد برنامه ریزی سیستم ها
۱۵	محمد علی جسمانی	مشاور در تدوین شرح خدمات برنامه	کارشناس ارشد عمران ملی

۳- اعضای ستاد هماهنگی تدوین برنامه راهبردی توسعه روستایی استان یزد

۱	محمد جواد صالحی	رییس سازمان جهاد کشاورزی
۲	اکبر اولیا	رییس سازمان مدیریت و برنامه ریزی
۳	سید محمد ابراهیم علوی	رییس سابق سازمان مدیریت و برنامه ریزی
۴	محمد رضا خاکی	مسئول گروه تحقیقات و بررسی مسائل روستایی
۵	محمد حمید فخرالدین تفتی	کارشناس سازمان مدیریت و برنامه ریزی

۶	محمد علی جسمانی	کارشناس بازنشسته سازمان مدیریت و برنامه ریزی
۷	عبدالرضا رکن الدین افتخاری	مدیر طرح
۸	علی عسگری	مدیر علمی
۹	قدیر فیروزنیا	مدیر اجرایی و هماهنگی

۴- ناظران

۱	محمد رضا خاکی	کارشناس ارشد مدیریت دولتی
۲	حسین خادمی	دانشجوی دوره دکتری برنامه ریزی روستایی

۵- خدمات پشتیبانی

۱	مرضیه کاشانی
۲	لیلا اکبری
۳	محمد رضا اقبالی
۴	رانندگان شریف سازمان جهاد کشاورزی استان یزد

لازم به ذکر است که در تدوین این برنامه تعداد ۳۰۶ نفر از اعضای محترم شوراهای اسلامی روستایی و خبرگان محلی و تعداد ۲۲۶ نفر از اعضای محترم کمیته برنامه ریزی شهرستانها در کارگاههای مشورتی حضور داشته‌اند. در ضمن در جلسات پیش‌نویس برنامه در حدود ۲۲۵ نفر از اعضای محترم شوراهای اسلامی روستایی و خبرگان محلی و اعضای محترم کمیته برنامه ریزی شهرستانها حضور داشته‌اند.

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
تقدیر و تشکر	
پیش‌گفتار	۲
فصل اول: معرفی برنامه راهبردی توسعه روستایی یزد	۴
۱- مقدمه	۵
۲- اهمیت و کارکرد توسعه روستایی و ضرورت تدوین برنامه راهبردی توسعه روستایی	۷
۳- تعریف و ضرورت تدوین راهبردی توسعه روستایی استان یزد	۱۲
۳- ۱ - تعریف برنامه راهبردی توسعه روستایی استان یزد	۱۲
۳- ۲ - ضرورت تدوین برنامه راهبردی توسعه روستایی استان یزد	۱۲
۴- فرایند عمومی تدوین برنامه‌ریزی راهبردی	۱۳
۴- ۱ - سازماندهی	۱۴
۴- ۲ - شناخت و بررسی وضع موجود	۱۵
۴- ۳ - شناسایی مسایل و مشکلات کلیدی و اساسی	۱۵
۴- ۴ - تعیین اهداف و راهبردهای پیشنهادی	۱۵
۴- ۵ - تهیه برنامه اجرایی	۱۶
۴- ۶ - اجرای برنامه	۱۶
۴- ۷ - نظارت بر نتایج	۱۶
۵- فرایند تدوین برنامه راهبردی توسعه روستایی استان یزد	۱۷
۵- ۱ - سازماندهی	۲۱
۵- ۲ - بررسی وضع موجود	۲۱
۵- ۳ - شناسایی و تجزیه و تحلیل مسایل و مشکلات روستایی استان یزد	۲۲
۵- ۴ - تدوین اهداف و راهبردهای پیشنهادی	۲۵
۵- ۵ - تهیه و تدوین برنامه اجرایی	۳۲
۵- ۵- ۱ - عناوین برنامه اجرایی	۳۲
۵- ۵- ۲ - زمان اجرا	۳۳

۳۳	۵-۵-۳- متولی
۳۳	۵-۵-۴- تامین اعتبار
۳۳	۵-۵-۵- نحوه‌ی مشارکت مردم
۳۴	۵-۵-۶- پیش‌نیازهای اجرا
۳۵	۵-۵-۷- شاخص ارزش‌یابی
۳۵	۵-۵-۸- نحوه‌ی سنجش شاخص ارزش‌یابی
۳۶	فصل دوم: تصویری از وضع موجود شهرستان ابرکوه
۳۷	۱- معرفی اجمالی شهرستان ابرکوه
۴۴	۲- قابلیت‌ها و امکانات نواحی روستایی
۴۵	۳- مشکلات و تنگناهای نواحی روستایی
۴۸	فصل سوم: تدوین برنامه راهبردی توسعه روستایی
۴۹	۱- جمع‌بندی نتایج کارگاه‌های مشورتی و وضع موجود
۵۴	۲- برنامه راهبردی توسعه روستایی شهرستان ابرکوه

فهرست نمودارها

- ۱- نمودار شماره (۱) همپوشی مراتبی و پیوند میان سطوح مختلف توسعه ۸
- ۲- نمودار شماره (۲) چارچوب تدوین برنامه راهبردی توسعه روستایی ۱۴
- ۳- نمودار شماره (۳) چارچوب اولیه تدوین برنامه راهبردی توسعه روستایی ۱۸
- ۴- نمودار شماره (۴) چارچوب نهایی تدوین برنامه راهبردی توسعه روستایی ۲۰
- ۵- نمودار شماره (۵) فرایند برگزاری کارگاه‌های مشورتی شوراهای اسلامی روستایی و خبرگان محلی ۲۳
- ۶- نمودار شماره (۶) فرایند برگزاری کارگاه‌های مشورتی کارشناسان و مسوولان شهرستان‌ها ۲۴

فهرست جداول

- جدول شماره (۱) اهداف و راهبردهای عرصه اکولوژیکی - زیست محیطی ۲۶
- جدول شماره (۲) اهداف و راهبردهای عرصه اجتماعی - فرهنگی ۲۷
- جدول شماره (۳) اهداف و راهبردهای عرصه اقتصادی ۲۸
- جدول شماره (۴) اهداف و راهبردهای عرصه فضایی - کالبدی ۳۰
- جدول شماره (۵) اهداف و راهبردهای عرصه مدیریتی - نهادی ۳۱
- جدول شماره (۶) قابلیت‌ها، مشکلات و راهکارها در سطح روستاهای شهرستان ابرکوه ۴۹
- جدول شماره (۷) عرصه اکولوژیکی - زیست محیطی راهبرد توسعه روستایی شهرستان ابرکوه ۵۴
- جدول شماره (۸) عرصه اجتماعی - فرهنگی راهبرد توسعه روستایی شهرستان ابرکوه ۵۹
- جدول شماره (۹) عرصه اقتصادی راهبرد توسعه روستایی شهرستان ابرکوه ۶۲
- جدول شماره (۱۰) عرصه فضایی - کالبدی راهبرد توسعه روستایی شهرستان ابرکوه ۶۸
- جدول شماره (۱۱) عرصه مدیریتی - نهادی راهبرد توسعه روستایی شهرستان ابرکوه ۷۱

پیش‌گفتار

برنامه‌ریزی مشارکتی با تمام مزایایی که دارد فرایندی دشوار و زمان‌بر است دشواری اتخاذ این فرایند در کشورهای جهان سومی همچون ما دشوارتر می‌باشد چرا که فرهنگ فعالیت مشارکتی و تحمل دیدگاه دیگران، امری نیست که یک شبه بتوان به آن دست یافت بنابراین اتخاذ این فرایند زمانی میسر است که دست‌اندرکاران و تدوین‌کنندگان برنامه از سعه‌صدر و حوصله لازم برخوردار باشند.

خوشبختانه این سعه‌صدر و حوصله در دست‌اندرکاران و تدوین‌کنندگان برنامه راهبردی توسعه روستایی استان یزد وجود داشت. به هر حال صبر و حوصله دست‌اندرکاران تدوین برنامه راهبردی توسعه روستایی استان یزد به ثمر نشست و نتایج حضور شوراهای اسلامی روستایی و خبرگان محلی و اعضای کمیته برنامه‌ریزی شهرستان‌های استان یزد در فرایند برنامه‌ریزی در قالب سند برنامه راهبردی تدوین و ارایه شد.

چارچوب تنظیم برنامه (فرم ارایه) به گونه‌ای تهیه شده است که مسوولان دهستان‌ها، شهرستان‌ها و استان به راحتی می‌توانند از برنامه استفاده لازم را به عمل آورند و با توجه به منابع مالی در دسترس به اجرای برنامه‌های اولویت‌دار بپردازند.

برای پرهیز از اطاله کلام سعی شده است که تنظیم برنامه به صورت مختصر و مفید انجام پذیرد (با وجود این حجم سند برنامه قابل توجه است) برای سهولت استفاده از سند برنامه متنی کلی برای معرفی برنامه تدوین شده است که در آغاز برنامه شهرستان‌ها نیز ارایه می‌شود. نحوه تدوین گزارش‌ها به گونه‌ای است که ابتدا متن معرفی سند و چارچوب تدوین آن ارایه شده، (این متن به صورت یکسان در تمام گزارش‌های شهرستان‌ها ارایه شده است) سپس خلاصه‌ای از گزارش وضع موجود شهرستان‌ها و پس از آن جداول برنامه راهبردی که حاوی ستون‌های مختلف است ارایه شده است. از آنجا که در زمان بررسی وضع موجود (مطالعه کارشناسی مرحله اول) محدوده فعلی شهرستان صدوق جزء شهرستان یزد و محدوده فعلی شهرستان خاتم نیز جزء شهرستان مهریز بوده است، تدوین خلاصه وضع موجود این شهرستان با بقیه شهرستان کاملاً هم‌خوانی ندارد.

سند برنامه راهبردی توسعه روستایی استان یزد دارای نکات قابل توجه زیادی است، یکی از این نکات قابلیت اصلاح سند توسط مسوولان محلی و حتی شوراهای اسلامی روستایی و دهیاران می‌باشد به گونه‌ای که با تغییر قابلیت‌ها و شکل‌گیری فرصت‌های جدید و رفع مشکلات یا ایجاد مشکلات و تهدیدات جدید، امکان اصلاح برنامه‌ها وجود دارد. لازم به ذکر است که برای طرح تدوین برنامه راهبردی توسعه روستایی استان یزد ۷۲ جلد گزارش به شرح زیر تدوین و ارایه شده است؛

مرحله اول

❖ شناخت وضع موجود ۷ گزارش در ۹ جلد

مرحله دوم

❖ نتایج کارگاه‌های مشورتی شوراهای اسلامی روستایی و خبرگان محلی ۱ جلد

❖ نتایج کارگاه‌های مشورتی اعضای کمیته برنامه‌ریزی شهرستان‌ها ۹ جلد

❖ مبانی نظری و مسایل و مشکلات توسعه روستایی استان یزد ۱ جلد

❖ سند برنامه توسعه روستایی استان ۱ جلد

❖ سند برنامه توسعه روستایی شهرستان‌ها ۹ جلد

❖ سند برنامه توسعه روستایی دهستان‌ها ۴۲ جلد

سند برنامه راهبردی توسعه روستایی استان یزد در سه سطح دهستانی، شهرستانی و استانی تدوین و ارایه شده است. بدون شک این سند همچون بقیه اسناد توسعه دارای نقاط قوت و ضعف می‌باشد. امید است تدوین برنامه راهبردی توسعه روستایی استان یزد با شیوه مشارکتی آغازی برای بکارگیری رهیافت برنامه‌ریزی مشارکتی بوده و صاحب‌نظران و دست‌اندرکاران توسعه روستایی با ارزیابی این برنامه و ارایه نقاط ضعف زمینه را برای اصلاح فرایند برنامه‌ریزی مشارکتی فراهم نمایند.

فصل اول

معرفی برنامه راهبردی توسعه

روستایی استان یزد

۱ - مقدمه

آنچه نزد شما است برنامه راهبردی توسعه روستایی استان یزد در سطوح مختلف استانی، شهرستانی و دهستانی است که برای اولین بار در ایران با اتکا بر شیوه برنامه‌ریزی مشارکتی با مشارکت نمایندگان روستاها، سازمانهای دولتی و مدیران و کارشناسان تهیه و تنظیم شده است.

برنامه‌ریزی راهبردی مشارکتی یک فرایند منظم است که به مردم ساکن در مناطق روستایی امکان می‌دهد مسایل و مشکلات اساسی روستاهای خود را مطرح نمایند. این شیوه برنامه‌ریزی با سه سوال اساسی شروع می‌شود:

وضعیت فعلی نواحی روستایی چگونه است؟

وضعیت آینده نواحی روستایی چگونه می‌خواهیم باشد؟

چگونه می‌توانیم به طرز کارایی به سمت این آینده حرکت نماییم؟

لازم به ذکر است که در زمان انعقاد قرارداد تدوین این برنامه شهرستان طبس جز استان یزد نبوده است و بنابراین برای این شهرستان برنامه‌راهبردی توسعه روستایی تدوین نشده است.

شایان توجه است که برنامه بلندمدت راهبردی توسعه روستایی، به هیچ وجه به معنای تجمیع چند برنامه میان‌مدت نبوده، در واقع هدف نهایی آن معطوف به تبیین گزینش‌های راهبردی و جهات اصلی تحولات و ارایه عرصه‌ای انتخاب برای تدوین برنامه‌های میان‌مدت در مسیر حرکت به طرف جامعه بهینه روستایی است، از همین رو، برنامه بلندمدت را می‌توان به مثابه برافروختن نوری در تاریکی آینده تلقی نمود که حرکت‌ها و فعالیت‌های کوتاه‌مدت

و میان مدت را با کمترین انحراف و اتلاف در تخصیص منابع به سوی نقطه راهنما، رهنمون می‌سازد.

سند برنامه راهبردی توسعه روستایی استان یزد برای دوره‌ی زمانی ۱۴۰۴-۱۳۸۴ با اتکا و تاثیرپذیری از سند چشم‌انداز بلندمدت ملی، در صدد است با اتخاذ نگرشی «فعال و آینده‌ساز» کلیه عرصه‌های اکولوژیکی، اجتماعی- فرهنگی، اقتصادی، مدیریتی- نهادی و مکانی- فضایی را به صورت یک کلیت واحد و در تعامل با فرایندهای بخشی، بین بخشی، فرابخشی، ملی و فراملی قرار داده و چیدمانی اثربخش و کارا از درهم آمیزی کلیه مولفه‌ها و عناصر را ارایه دهد. بر این اساس، هدف نهایی از تهیه چنین سندی، آگاهی از روندها و گرایش‌های مسلط و تعیین کننده در حوزه‌ی مسایل معطوف به بقای شرافتمندانه جامعه روستایی در آینده سرنوشت‌ساز ملی و از سوی دیگر شناخت چالش‌های اساسی و غلبه بر آنها در قالب ارایه راهبردهای بلندمدت «توسعه پایدار روستایی»^۱ است. راهبرد توسعه پایدار روستایی برای نیل به افق توسعه مطلوب، انرژی روشنایی بخش خود را از منابع ذیل اخذ می‌نماید:

- توانمندسازی اجتماعات روستایی و پذیرش انسان روستایی به مثابه محور توسعه (موضوع و هدف)،
- ظرفیت‌سازی برای توسعه و شکل‌گیری سرمایه‌های اجتماعی و نهادی،
- اقتصاد محلی متنوع، پویا و پایدار،

^۱ -Sustainable Rural Development

- پایدارسازی فرایند تعامل انسان روستایی با اکوسیستم پیرامونی و بهره‌برداری بهینه از آن.

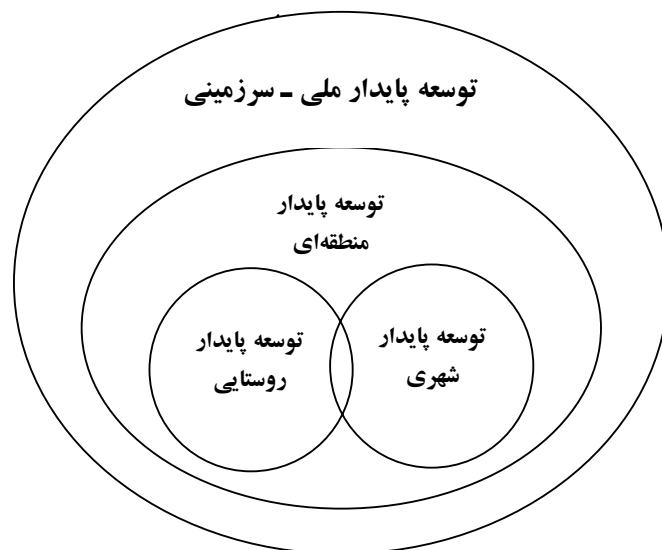
۲ - اهمیت و کارکرد توسعه روستایی و ضرورت تدوین برنامه راهبردی (استراتژیک) توسعه روستایی

برداشت‌های مشترک از مفهوم توسعه حاکی از این است که هدف اساسی توسعه، رشد و تعالی همه جانبه جوامع انسانی است؛ از این رو شناخت و درک شرایط و مقتضیات جوامع انسانی و نیازها و تقاضاهای آنان در ابعاد مادی و معنوی از جمله اقدامات اساسی در مسیر پیشرفت و توسعه تلقی می‌شود: مسلماً جوامع انسانی فارغ از زمان و مکان نبوده و بخشی از آنان در فضاهای سکونت شهری و بخشی دیگر از آنان در فضاهای سکونت روستایی زیست و فعالیت می‌نمایند: بنابراین اعمال مدیریت توسعه در سطح ملی از حیث کلان و مفهومی قابل طرح بوده، اهداف و آثار آن در مقیاس‌های فضایی منطقه‌ای میان حوزه‌های شهری و حوزه‌های روستایی است. در چنین چارچوب مراتبی، حوزه‌های روستایی، به عنوان یکی از قاعده‌های نظام سکونت و فعالیت ملی، نقش اساسی در توسعه ملی ایفا می‌نماید؛ زیرا توسعه پایدار سرزمین به عنوان نظام کلان در گرو پایداری نظام‌های سکونت در حوزه‌های شهری و روستایی است. این بدان معنا است که فضاهای روستایی به عنوان زیر نظام متشکله نظام سکونت سرزمین، می‌باید ضمن پایداری در اجزای تشکیل‌دهنده‌ی آن (محیط اکولوژیک، محیط انسانی و محیط فعالیت) سهم و نقش خود را در نظام سکونت منطقه‌ای و در مرتبه بعد، در سطح ملی ایفا نماید. حال اگر به دلایلی نظام سکونت روستایی

قادر به ایفای نقش سازنده‌ی خویش در نظام سکونت سرزمین نباشد، در آن صورت پیامدها و مسایل روستایی در حوزه‌های شهری و در نهایت کلیت سرزمین قابل رهگیری و مشاهده خواهد بود. در نتیجه می‌توان این پیش فرض را پذیرفت که:

توسعه پایدار و یکپارچه ملی معطوف به توسعه پایدار در سطوح منطقه‌ای، شهری و روستایی است (نمودار ۱).

نمودار شماره (۱): همپوشی مراتبی و پیوند میان سطوح مختلف توسعه

در راستای پیش فرض فوق و در چارچوب توسعه ملی، اصل فراگیر و همه شمولی «حق توسعه یافتگی انسان‌ها» و «حق توسعه یافتگی مکان‌ها (شهر و روستا)» به تناسب ساختار، کارکرد و سهمی که در نظام سرزمین ایفا می‌نماید، می‌باید در فرایند مدیریت توسعه (سیاست گذاری، برنامه‌ریزی، اجرا، نظارت و ارزشیابی) مطمح نظر قرار گیرد. شواهد و تجربیات موجود نشان می‌دهد، علی‌رغم اجرای بیش از هشت برنامه توسعه در کشور، نسبت به حق توسعه یافتگی انسانها و مکان‌های روستایی به تناسب سهم، جایگاه و کارکرد آن حتی

در بعد اقتصاد فضایی سرزمین، کم توجهی شده و حوزه‌های روستایی در بستری کاملاً نابرابر از لحاظ دسترسی به فرصت‌ها، منابع و منافع حاصل از رشد و توسعه قرار گرفته‌اند. از این رو، تلاش برای کاستن از کمبود توازن‌های منطقه‌ای و سرزمینی و برای تعدیل نابرابری میان روستا و شهر از حیث فرصت‌ها، منابع و منافع، ضرورتی اساسی و اجتناب‌ناپذیر به شمار می‌رود. علاوه بر ضرورت پرداختن به توسعه روستایی از حیث فضایی - وظیفه‌ای اهمیت آن از زوایای دیگر نیز قابل طرح و بررسی است:

۱- یکی از ضرورت‌های طرح توسعه روستایی مساله انسانی بودن توسعه است. جمع کثیری از این انسان‌ها (بالغ بر ۳۸ درصد) در فضاهایی زندگی می‌کنند که به نحوی از آنها در گذر تاریخ از فرصت‌های ملی محروم مانده‌اند و به لحاظ انسانی لازم است که آنها هم، همپای انسان‌های دیگری که در جامعه و فضای دیگر زندگی می‌کنند (شهر) از این فرصت‌ها استفاده کنند.

۲- بعد دیگر فرهنگ تولیدگری است که در ساختار روستا وجود دارد و بخش عمده‌ای از نیازهای غذایی جامعه را تامین می‌کند، به ویژه این که امروز امنیت غذایی به عنوان یکی از اهداف اولیه توسعه پایدار ملی و روستایی مطرح است و منابع اصلی آن یعنی ۸۰ درصد از ظرفیت بخش کشاورزی در محیط‌های روستایی کشور وجود دارد؛ بنابراین، ضرورت دارد توسعه ملی، چارچوبی را فراهم نماید تا تولید ملی و امنیت غذایی ملی به نحوی بایسته و شایسته، استمرار و تکامل یابد.

۳- از بعد زیست‌محیطی هم ضرورت دارد به روستا توجه شود، زیرا، منابع آب و خاک و ظرفیت‌های تولید کشاورزی کشور در ۶۰ هزار نقطه سکونت روستایی پراکنده

است، بنابراین کم‌توجهی و به تبع آن تخلیه فضاهای روستایی به معنای از دست دادن بخشی از توان تولید سرزمین و کاهش ایمنی زیستی است.

۴- یکی دیگر از ضرورت‌های توسعه روستایی وجود فقر بیشتر در روستاها است. در سال ۱۳۷۵، درصد خانوارهای زیر خط فقر در نقاط شهری ۱۲/۲٪ و در مناطق روستایی ۲۶/۴٪ بوده است. از این بعد هم توجه به نیازهای اولیه انسان‌های روستایی و کاهش فقر آنان، در کانون مسایل اهداف توسعه روستایی قرار می‌گیرد.

۵- از بعد اصل مکمل بودن مکان‌ها نیز ضرورت توجه به مسایل توسعه روستایی مطرح است؛ زیرا، این منطق مورد قبول است که هیچ مکانی نمی‌تواند خود کفا باشد. پس ضرورت دارد با مکان دیگری در ارتباط بوده، تا بتواند نیازهای خود را برطرف کند. بنابراین، سلسله مراتب سکونت گاهی یک اصل است و از این بعد هم روستا از آن دسته مکان‌هایی است که باید به آن توجه شود، یعنی اگر نگاه شهری هم حاکم باشد، چاره‌ای جز پذیرش اصل مکمل بودن مکان‌ها و سلسله مراتب مکانی وجود ندارد (به عبارت دیگر بدون توجه به روستا نمی‌توان مشکلات شهر را حل کرد). در این نگاه نظام‌مند است که می‌توان اجزا را با همدیگر و در ارتباط با هم مورد توجه قرار داد.

۶- نکته بعدی، پنج دهه تجربیات توسعه در جهان و ایران است که نگاهی به شهر داشت و توسعه را فقط در شهر، آن هم در شهرهای بزرگ، یعنی کانون‌های خاص می‌دید. آثار این نگاه‌ها نشان می‌دهد که این الگو حداقل در کشورهای جهان سوم از جمله کشور ما، کارساز نبوده است. نگاه شهرنشینی و تمرکز در شهرها با اتخاذ راهبرد

رشد و صنعتی شدن شتابان آن هم در شهرهای بزرگ آثار و مشکلاتی داشته و دارد که همگی هنوز هم آثار آن را شاهدیم: از جمله حاشیه‌نشینی و مراکز جمعیتی فقیر در کنار کلان‌شهرها، آسیب‌های اجتماعی و برهم خوردن موازنه محیطی. از این رو پرداختن به توسعه روستایی از دید توازن‌های محیطی، اجتماعی و اقتصادی در گستره سرزمین نیز ضرورت دارد.

۷- نکته بعدی سهم جمعیت و کارکرد حوزه‌های روستایی در تولید ناخالص ملی است. جامعه روستایی و فعالیت مبنایی آن ۲۵ درصد از تولید ناخالص ملی را به خود اختصاص داده و حتی بخش قابل توجهی از ارز حاصل شده از صادرات غیر نفتی نیز به اقتصاد روستایی تعلق دارد. اگر تامین بخشی از مواد اولیه صنایع شهری را توسط بخش کشاورزی لحاظ نماییم، ضرورت توجه ابعاد وسیع‌تری می‌یابد.

در نهایت می‌باید به مساله مهاجرت‌های رو به تزاید سرمایه‌های انسانی و مادی از جانب حوزه‌های روستایی به حوزه‌های شهری به ویژه کلان‌شهرها که خود اکنون با مسایل گسترده‌ای مواجه می‌باشند نیز اشاره داشت. تخلیه روستاها علاوه بر پیامدهای نابهنجار در نقاط مقصد - شهرها - وحدت کالبدی سرزمین را نیز با خطر مواجه می‌نمایند؛ از این رو تدوین چشم‌انداز بلند مدت و آینده ممکن توسعه روستایی ضرورتی تام در کشور به شمار می‌رود؛ زیرا «راهبرد ملی توسعه پایدار روستایی»^۱ به عنوان سنگ بنای چشم‌انداز بلند مدت توسعه روستایی، در واقعیت امر به مثابه قطب‌نمایی است که مسیر و محتوی حرکت به منظور دستیابی به رفاه پایدار روستاییان را برای کارگزاران، نهادهای مدنی، مردم و بازار،

^۱ - National Sustainable Rural Development Strategy (NSRDS).

مشخص می‌سازد؛ بنابراین، راهبرد ملی توسعه پایدار روستایی، مجموعه‌ای هماهنگ و یکپارچه از فرایندهای شناخت، تحلیل و برنامه‌ریزی، برای برآورده ساختن اهداف فراگیر و بهم مرتبط در حوزه‌های موثر اکولوژیکی، انسانی، اجتماعی - فرهنگی، اقتصادی، نهادی و سرزمینی را در افق بلندمدت، در بر می‌گیرد.

۳- تعریف و ضرورت تدوین برنامه راهبردی توسعه روستایی استان یزد

۳-۱- تعریف برنامه راهبردی توسعه روستایی استان یزد

برنامه راهبردی توسعه روستایی استان یزد برنامه‌ای است که در برای هدایت منابع انسانی و مادی استان اعم از بخش خصوصی و بخش دولتی به سمت ساختن آینده‌ای روشن‌تر برای ساکنان مناطق روستایی استان سوق خواهد داد. درک درست از مسایل و مشکلات مناطق روستایی بر پایه مشارکت دادن آنها از ابتدای فرایند برنامه‌ریزی و تلفیق آن با دیدگاه‌ها و تجربیات مدیران و مسوولان امر توسعه روستایی استان به انضمام تحلیل‌های کارشناسی بر روی آنها این اطمینان را به وجود می‌آورد که برنامه تهیه شده مطابقت زیادی با خواست و نیازهای مردم مناطق روستایی استان داشته باشد.

۳-۲- ضرورت تدوین برنامه راهبردی توسعه روستایی استان یزد

توسعه پایدار استان یزد بدون تردید وابستگی زیادی به توسعه و حفظ روستاها و مناطق روستایی داشته و این امر باید از اهمیت بسیار بالایی در نظام برنامه‌ریزی استان برخوردار باشد. سکونتگاه‌های روستایی استان با بیش از ۲۰۰۰ آبادی دارای سکنه امکان بهره‌برداری

از منابع آب و خاک پراکنده استان را فراهم نموده است. تغییر و تحولات اقتصادی، اجتماعی و فنی چالشهای بسیاری را فرا روی مناطق روستایی قرار داده اند که بی توجهی نسبت به آنها و کمبود ملاحظه آنها در فرایند برنامه ریزی ممکن است به سرعت منجر به نابودی روستاها گردند. مناطق روستایی هم به عنوان سکونتگاه و هم به عنوان مراکز تولید فقط زمانی خواهند توانست بر پا بمانند که از طریق برنامه ریزی مناسب قادر به رقابت با سکونتگاههای دیگر و سایر مراکز تولید باشند. این موضوع با توجه به محدودیتهای طبیعی مناطق روستایی استان یزد اهمیت بسیار بیشتری دارد.

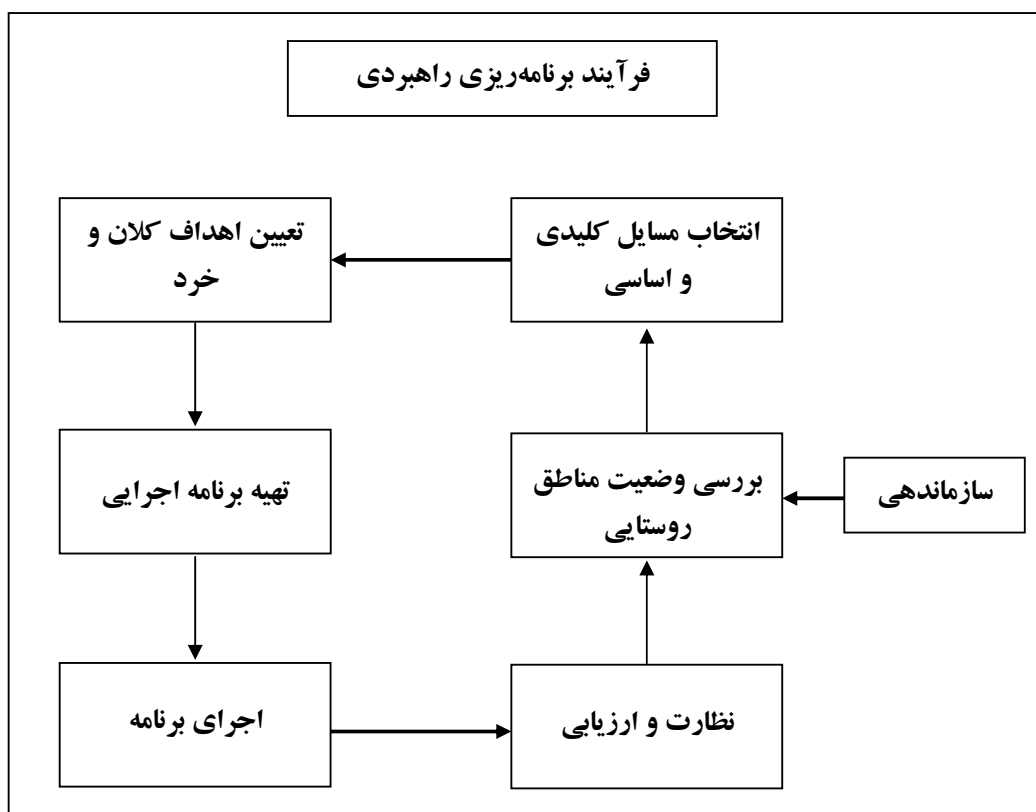
بر این اساس تهیه و تدوین برنامه راهبردی (استراتژیک) توسعه روستایی استان یزد که جهت گیری و اقدامات توسعه روستایی در آن مشخص شود اهمیت زیادی داشته و به همین دلیل در دستور کار سازمانهای ذیربط استان قرار گرفت. این برنامه با هدف دستیابی به توسعه روستایی هماهنگ و یکپارچه و تهیه برنامه استراتژیک (راهبردی) توسعه روستایی استان در افق بلندمدت، میانمدت و کوتاهمدت و هماهنگی نهادهای درگیر در توسعه روستایی استان تدوین شده است.

۴- فرایند عمومی تدوین برنامه ریزی راهبردی

تصمیمات توسعه ای باید بر مبنای منابع و امکانات در دسترس و موجود، وضعیت اقتصادی فعلی و آتی سایر مناطق و نواحی و نیازهای ساکنان مناطق روستایی باشد. فرایند برنامه ریزی راهبردی مشارکتی از طریق تعیین مسیر برای اقدامات و تصمیماتی که در آینده

برای مناطق روستایی باید اتخاذ گردند کمک بزرگی به فرایند توسعه مناطق روستایی می نماید. در یک حالت عمومی فرایند برنامه ریزی راهبردی به صورت نمودار (۲) است:

نمودار شماره (۲) چارچوب تدوین برنامه راهبردی توسعه روستایی

۴-۱ - سازماندهی

عامل کلیدی در موفقیت برنامه ریزی راهبردی مشارکت مردم و دست اندرکاران اجرای برنامه در تهیه برنامه ای است که از چنین فرایندی حاصل می شود. اولین گام در این

خصوص تعیین گروه‌هایی از نمایندگان و منتخبین مردم، کارشناسان و مسوولان است که به طرز قابل قبولی هم معرف جامعه مورد نظر و دیدگاه‌ها و مسایل و مشکلات آنها باشند.

۴-۲- شناخت و بررسی وضع موجود

توسعه روستایی نیازمند شناخت و درک صحیح از شرایط و اوضاع مناطق روستایی، امکانات، منابع و محدودیت‌ها، فرصت‌های استفاده از منابع و سیاست‌ها و خط مشی‌های منطقه‌ای و ملی تاثیرگذار بر آنها است. بررسی شناخت وضع موجود می‌تواند از طریق شناسایی نقاط قوت و ضعف درونی مناطق روستایی و همچنین فرصت‌ها و تهدیدهای بیرونی پیش روی مناطق این درک و برداشت را به وجود آورد.

۴-۳- شناسایی مسایل و مشکلات کلیدی و اساسی

با آنکه مسایل و مشکلات زیادی در مناطق روستایی ممکن است وجود داشته باشند ولی توجهات در برنامه‌ریزی راهبردی باید بر روی مسایل کلیدی و اساسی قرار گیرد. از طریق برگزاری جلسات مشارکتی افراد و گروه‌های برنامه‌ریزی می‌توانند این مسایل و مشکلات کلیدی و مهم را شناسایی و مطرح نمایند.

۴-۴- تعیین اهداف و راهبردهای پیشنهادی

زمانی که مسایل و مشکلات شناسایی شدند تیم برنامه‌ریزی بر اساس آنها اقدام به تعریف اهداف کلان و راهبردهای مربوطه می‌نماید. این اهداف سپس باید برای بحث و بررسی بیشتر به تیم برنامه‌ریزی و مسوولان مربوطه ارایه شوند. اهداف کلان در حقیقت نتایجی هستند که جامعه انتظار و تمایل دارد به آن دست یابد. این اهداف اغلب به صورت یک چالش بیان می‌شوند.

۴-۵- تهیه برنامه اجرایی

بعد از اینکه اهداف کلان و راهبردها مورد بحث و بررسی قرار گرفتند لازم است دستگاه‌ها و نهادهای کلیدی اجرا کننده هر کدام از راهبردها شناسایی شوند و بر این اساس یک برنامه اجرایی که راهبردها را عملی نماید تهیه شود. برنامه اجرایی باید کلیه گام‌هایی که باید برداشته شوند را فهرست نموده و این اطمینان را به وجود آورد که اقدامات در زمان پیش بینی شده اجرا می‌شوند. مجریان کلیدی نهادها و دستگاه‌هایی هستند که مسوولیت راهبردی را می‌پذیرند و نهادهای پشتیبان نهادهایی هستند که مجری اقدامات خواهند بود.

۴-۶- اجرای برنامه

اگر برنامه اجرایی خوب تنظیم شده باشد به فرایند اجرای برنامه از طریق فهرست‌بندی دقیق اقدامات و چارچوب زمانی اجرای آنها کمک می‌کند. بنابراین فرایند اجرا باید کاملاً بر اساس برنامه اجرایی صورت پذیرد. البته مسایل پیش بینی نشده ممکن است تغییراتی را در حین انجام کار به وجود آورند. از همین رو نظارت بر اجرای برنامه توسط تیم نظارتی و یا کمیته برنامه‌ریزی ضروری می‌باشد.

۴-۷- نظارت بر نتایج

نظارت مستمر برنامه به دستگاه‌های دولتی پشتیبان و حمایت کننده از آن این امکان را می‌دهد که با اطلاعاتی که به دست می‌آورند به ارزیابی پیشرفت‌های به عمل آمده در نتیجه اجرای برنامه پردازند. نظارت علاوه بر ارزیابی پیشرفت برنامه همچنین به مطالعه تغییرات ایجاد شده در وضع موجود به بررسی بودجه و تخصیص منابع مصرف شده در طول برنامه می‌پردازد.

۵- فرایند تدوین برنامه راهبردی توسعه روستایی استان یزد

فرایند تهیه و اجرای برنامه راهبردی توسعه روستایی استان یزد از همان فرایند عمومی

برنامه ریزی راهبردی پیروی کرده و مراحل زیر را شامل می شود:

۱- سازماندهی و تعیین متولی

۲- شناخت وضع موجود

۳- شناسایی مسایل و مشکلات کلیدی

۴- تعیین اهداف و راهبردها

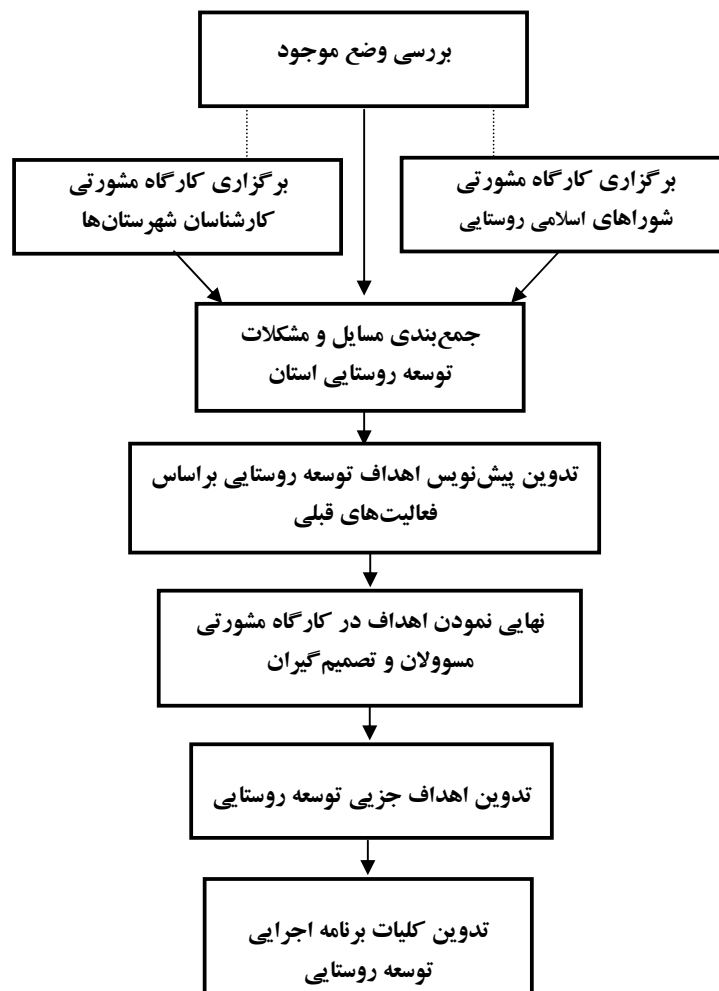
۵- تدوین عناوین برنامه اجرایی

۶- تدوین برنامه اجرایی

۷- اجرای برنامه

۸- ارزیابی و نظارت بر نتایج

نمودار شماره (۳) چارچوب اولیه تدوین برنامه راهبردی توسعه روستایی

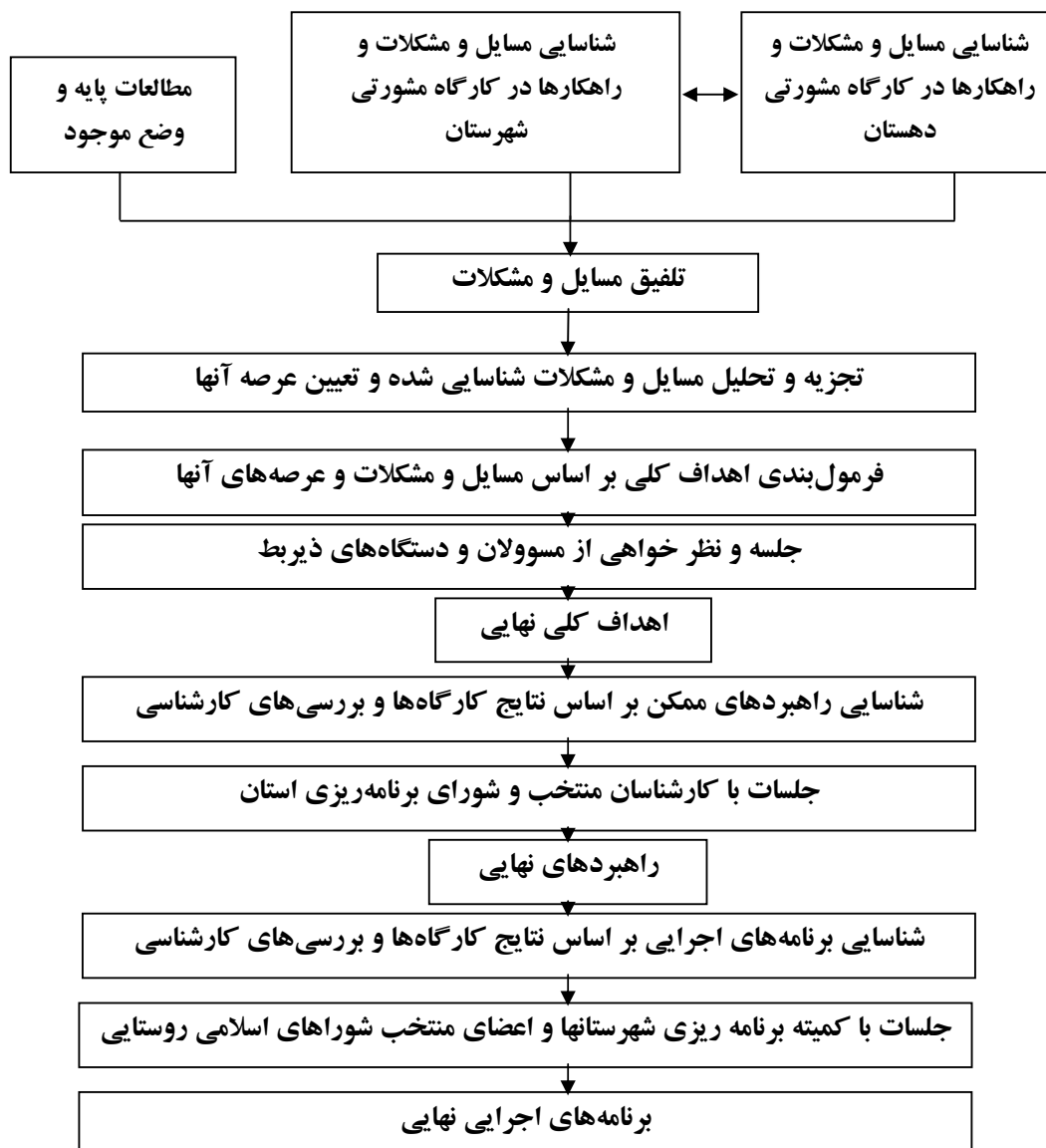
در تهیه و تدوین برنامه راهبردی توسعه روستایی استان یزد فرایند فوق با تلفیق شیوه برنامه ریزی مشارکتی مورد استفاده قرار گرفت. با توجه به توانایی ها و ویژگی های روش برنامه ریزی راهبردی توسعه روستایی و تاکید آن بر مشارکت محلی، در این مطالعه برای تدوین راهبردهای توسعه روستایی استان یزد از روش مشارکتی استفاده شد. براساس نمودار

فوق تدوین برنامه راهبردی توسعه روستایی یزد آغاز شد. در عمل تدوین برنامه بر اساس روند زیر انجام پذیرفت.

پس از تدوین پیش نویس برنامه راهبردی توسعه روستایی دهستان ها و شهرستان ها، بر اساس چارچوب نهایی تدوین برنامه راهبردی و توصیه ستاد هماهنگی طرح، پیش نویس در اختیار اعضای کمیته برنامه ریزی شهرستان و بعضی از اعضای شوراهای اسلامی روستایی و بخش قرار گرفت و در جلسه مشترکی نقطه نظرات آنان اخذ شد. در جدول برنامه ها، برنامه هایی که بنا به توصیه این عزیزان در سطح دهستان و شهرستان اضافه شده با هاشور مشخص شده است.

نمودار شماره (۴) چارچوب نهایی تدوین برنامه راهبردی توسعه روستایی

استان یزد

۵-۱- سازماندهی

به منظور شروع فرایند برنامه‌ریزی سازماندهی مناسبی از فرایند برنامه‌ریزی، عوامل برنامه‌ریزی و برنامه عملیاتی برنامه‌ریزی تهیه شد. فرایند برنامه‌ریزی بر اساس فرایند عمومی برنامه‌ریزی راهبردی استوار شد تا از رویه‌های استاندارد موجود تبعیت شده باشد. عوامل برنامه‌ریزی با توجه به ماهیت مشارکتی بودن آن در سطوح مختلف تعیین شدند. اعضای شوراهای اسلامی روستاهای دهستان‌های مختلف استان، برخی از خبرگان روستایی، کارشناسان و مسوولان شهرستانی امور توسعه روستایی، کارشناسان و مسوولان استانی امور توسعه روستایی، مشاورین برنامه‌ریزی مشارکتی و مشاورین برنامه‌ریزی روستایی از مهمترین عوامل برنامه‌ریزی بودند که بر اساس برنامه زمان‌بندی شده به صورت ترکیبی و یا مجزا در هر کدام از مراحل فرایند برنامه‌ریزی مشارکت پیدا نمودند. نهادهای پشتیبان فرایند برنامه‌ریزی را سازمان جهاد کشاورزی و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی تشکیل می‌دادند.

۵-۲- بررسی وضع موجود استان یزد

در فرایند تهیه و تدوین طرح راهبردی توسعه روستایی استان یزد از مطالعاتی که به همین منظور ولی قبل از شروع فرایند برنامه‌ریزی تهیه شده بود استفاده شد. این مطالعات کلیه ابعاد زندگی اقتصادی، اجتماعی، کالبدی و زیست محیطی مناطق روستایی استان یزد را مورد بررسی و تجزیه و تحلیل قرار می‌دادند و نتایج حاصل از این بررسی‌ها به عنوان مبنایی برای تحلیل‌های کارشناسی و افزایش دقت در فرایند برنامه‌ریزی با استناد به آمار و ارقام گردآوری شده در این مطالعات مورد استفاده بودند. یافته‌های این مطالعات همچنین مبنای

مناسبی برای مقایسه دیدگاه‌ها و نظرات شرکت‌کنندگان در فرایند برنامه‌ریزی و نتایج مطالعات کارشناسی وضع موجود قرار گرفت.

۵-۳- شناسایی و تجزیه و تحلیل مسایل و مشکلات روستایی استان یزد

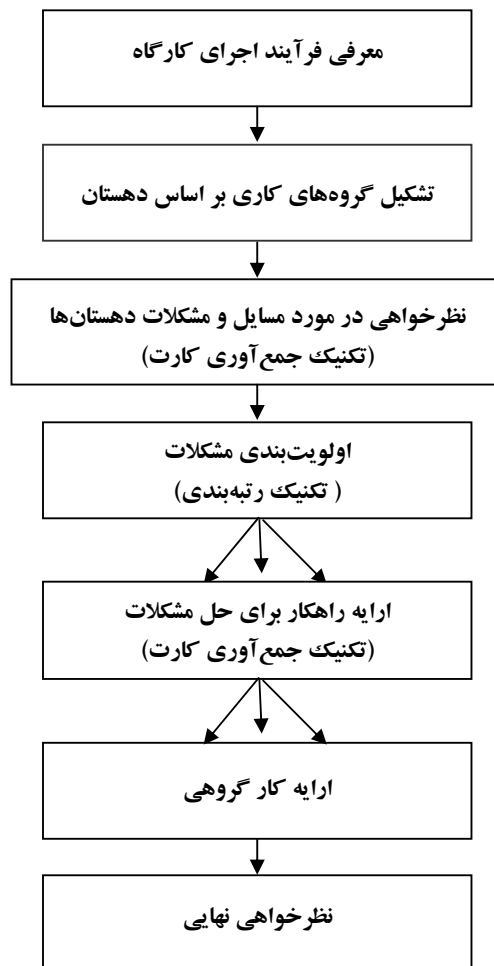
اولین گام عملی از فرایند برنامه‌ریزی شناسایی و تعیین مسایل و مشکلات کلیدی مناطق روستایی استان بود. برای انجام این کار یک فرایند از پایین به بالا مورد استفاده قرار گرفت. بدین ترتیب ابتدا کارگاه‌های مشورتی با حضور اعضای شوراهای اسلامی و برخی خبرگان محلی برای هر دهستان برگزار شد. سپس کارگاه‌های مشورتی دیگری در سطح شهرستانی با حضور کارشناسان و مسوولان شهرستانی برگزار شد. هدف اصلی این کارگاه‌ها یافتن مهمترین مسایل و مشکلات مناطق روستایی استان بر اساس دیدگاه‌های مردمی و کارشناسان بود. پس از تنظیم و تدوین نتایج کارگاه‌ها عملیات تلفیق یافته‌های این دو دسته از کارگاه‌ها صورت پذیرفت تا مسایل و مشکلاتی که هم از نظر کارشناسان و هم از نظر اعضای شوراهای اسلامی اهمیت و اولویت بیشتری دارند شناسایی شوند. نتایج حاصل از این عملیات در گزارش‌های ویژه‌ای که به همین منظور تهیه شده است ارائه شده‌اند.

نمودار شماره (۵) فرایند برگزاری کارگاه‌های مشورتی شوراهای اسلامی

روستایی و خبرگان محلی در سطح دهستان‌ها

نمودار شماره (۶) فرایند برگزاری کارگاه‌های مشورتی کارشناسان و مسوولان شهرستان‌ها (اعضای شورای برنامه‌ریزی شهرستان)

نتایج حاصل از این کارگاه‌ها و تلفیق نتایج به دست آمده مسایل و مشکلات کلیدی مناطق روستایی استان را به تفکیک دهستان‌ها، شهرستان‌ها و کل استان مشخص می نمود. بر این اساس مهمترین مسایل و مشکلات مناطق روستایی استان به صورت زیر شناسایی شدند:

۱- بیکاری

۲- کمبود درآمد

۳- کمبود آب

۴- کمبود امکانات زیربنایی و رفاهی

۵- کمبود امکانات آموزشی

۶- ضعف برنامه‌ریزی و مدیریت

۷- وجود نظام خرده‌مالکی

نتایج حاصل از تلفیق مسایل و مشکلات در هر سطح به منظور اطمینان بیشتر در جلساتی که به همین منظور تشکیل شدند نهایی شدند. در ادامه در گزارش استانی خلاصه‌ای از وضع موجود استان و در گزارش شهرستان‌ها نیز خلاصه‌ای از وضع موجود هر شهرستان ارائه خواهد شد.

۵-۴- تدوین اهداف و راهبردهای توسعه روستایی استان

به عنوان گام دوم در فرایند برنامه‌ریزی تدوین اهداف و راهبردها در دستور کار تیم برنامه‌ریزی قرار گرفت. برای این منظور ابتدا مشکلات به عرصه‌های مختلف طبقه‌بندی شدند. رئوس کلی این عرصه‌ها عبارت بودند از:

- عرصه اکولوژیکی زیست محیطی
- عرصه اجتماعی - فرهنگی
- عرصه اقتصادی
- عرصه فیزیکی - کالبدی

• عرصه مدیریتی - نهادی

آنگاه بر مبنای مسایل و مشکلات اهداف و راهبردهای متعددی شناسایی و پس از برگزاری جلسات مشورتی متعدد در سطوح مختلف اهداف و راهبردها به تفکیک هر کدام از عرصه‌ها به صورت زیر فرمول‌بندی و نهایی شدند:

جدول (۱) اهداف و راهبردهای عرصه اکولوژیکی و زیست محیطی

اهداف	راهبردها
کاهش آسیب پذیری ناشی از بلایای طبیعی در محیط‌های روستایی	ظرفیت سازی و توانمندسازی مقابله با بیابان‌زایی مدیریت و تنظیم منابع آب برای مواجهه با پدیده خشکسالی مدیریت و طراحی برنامه‌های مناسب برای مقابله با پدیده سیلاب مدیریت همه جانبه برای کاهش عوارض ناشی از زلزله
مدیریت و بهره‌وری پایدار از منابع طبیعی	استفاده و تقویت فرایندهای مشارکتی برای ارتقای آگاهی و استفاده موثر، متوازن و حفاظت از منابع طبیعی مبتنی بر دانش بومی توسعه شبکه بهداشتی دفع فاضلاب و پسماندها در محیط‌های روستایی ظرفیت‌سازی قانونی، حقوقی و اجرایی برای حفاظت از جنگل‌ها، مراعات، اراضی کشاورزی و حریم انهار منطقه‌بندی فعالیت کشاورزی در تناسب با توان و ظرفیت‌های اکولوژیکی

جدول (۲) اهداف و راهبردهای عرصه اجتماعی فرهنگی

اهداف	راهبردها
ارتقای هویت فرهنگی جوانان روستایی	ساماندهی امور فرهنگی - اجتماعی در نواحی روستایی
بهبود پویایی میراث فرهنگی و ارتقای هویت و تعلق خاطر مکانی به ویژه در نزد جوانان	انعکاس زمینه‌های جاذب و ماندگار فرهنگی روستاییان در رسانه‌های جمعی تقویت فرآیندهای مشارکتی و نهادینه کردن اهمیت میراث فرهنگی و نگهداشت آن توسط مردم تقویت و توسعه نهادهای درونزا و شبکه‌های نهادی برای برگزاری جشنواره‌های بومی و فرهنگی
توسعه امنیت و حقوق فردی و اجتماعی روستاییان	تسهیل در دسترسی بهینه روستاییان به نهادهای حقوقی - قضایی توسعه و تسهیل و حمایت از فرآیندهای مشارکتی برای ارتقای حقوق شهروندی به ویژه برای زنان و جوانان روستایی گسترش پوشش شبکه‌های تامین نظم و امنیت روستایی
توسعه سطح دانش، بینش، آگاهی و مهارت روستاییان	تقویت نظام و شبکه‌های اطلاع‌رسانی روستایی ساماندهی ارایه خدمات آموزشی مناسب ساماندهی ارایه خدمات آموزشی مناسب طراحی و پیاده‌سازی برنامه‌های آموزش فنی - حرفه‌ای و به ویژه غیر رسمی برای ارتقای مهارت‌های روستاییان

توسعه نظام سلامت و تامین اجتماعی	تقویت و گسترش برنامه‌های حمایتی و تامین اجتماعی روستائیان تقویت و گسترش پوشش شبکه بهداشت و درمان روستایی
ظرفیت‌سازی برای دسترسی به فرصت‌ها و منابع برای ارتقای سطح زندگی اقشار آسیب‌پذیر روستایی (فقرا، زنان و جوانان)	حمایت و تشویق تشکیل صندوق‌های اعتباری تقویت فرآیندهای توسعه مشارکتی و شبکه‌های نهادی در برای انسجام‌بخشی به فعالیتهای اجتماعی - اقتصادی فقرا و زنان تقویت فرآیندهای توسعه مشارکتی و شبکه‌های نهادی در برای انسجام‌بخشی به فعالیتهای اجتماعی - اقتصادی فقرا و زنان

جدول (۳) اهداف و راهبردهای عرصه اقتصادی

اهداف	راهبردها
ارتقای بهره‌وری و رقابت‌پذیری بخش کشاورزی	افزایش بهره‌وری از عوامل تولید در بخش کشاورزی پیریزی اقدامات سنجیده و مناسب در به حداقل رساندن ضایعات محصولات در مراحل پیشین و پسین تولید تقویت پیوندهای بازار و واحدهای تولیدی بخش کشاورزی تقویت خدمات ترویجی تقاضامحور برای کشت ارگانیک و استفاده موثر (و محدود) از نهاده‌های بیرونی تقویت شبکه زیرساختی و پشتیبان بخش کشاورزی تقویت و تنوع‌بخشی به فعالیتهای زیربخش کشاورزی به ویژه تولیدات دارای ارزش افزوده بالا طراحی و اجرای سیاست‌ها و روش‌های متناسب با انواع نظام‌های بهره‌برداری

توسعه و بهره‌گیری از مزیت‌های رقابتی در مناطق ویژه روستایی ایجاد و تقویت شبکه‌های بازار صادراتی در مناطق روستایی تقویت و توسعه فعالیت‌های صنعتی مکمل و تبدیلی با توجه به قابلیت‌های تولید محصولات کشاورزی و مواد معدنی در مناطق روستایی	
توسعه فعالیت‌های خدمات پشتیبانی از تولید و اطلاع‌رسانی توسعه فعالیت‌های صنعتی در مقیاس کوچک و متوسط در محیط‌های روستایی با تاکید بر فراوری منابع روستایی توسعه و بهره‌گیری از قابلیت‌ها و ظرفیت‌های توریستی و اکوتوریسم فضاهای روستایی	ظرفیت‌سازی محیطی برای پیشبرد رشد پایدار اقتصاد روستایی
اصلاح نظام تولید و بهره‌برداری ایجاد ثبات در نوسانات بازار و گسترش پوشش بورس محصولات کشاورزی و غیر کشاورزی پی‌ریزی ترتیبات مناسب قانونی، حقوقی و حمایتی برای ترغیب بخش خصوصی و غیر دولتی برای افزایش سرمایه‌گذاری در محیط‌های روستایی	
پی‌ریزی ترتیبات مناسب قانونی، حقوقی و حمایتی برای ترغیب بخش خصوصی و غیر دولتی برای افزایش سرمایه‌گذاری در محیط‌های روستایی پی‌ریزی ترتیبات مناسب قانونی و حقوقی در برای تثبیت مالکیت بر اموال و دارایی‌های روستاییان	

پی‌ریزی ترتیبات مناسب قانونی و حقوقی در برای تثبیت مالکیت بر اموال و دارایی‌های روستاییان تسهیل در دسترسی بهینه تولیدکنندگان روستایی به اطلاعات و بازار تعمیق و گسترش پوشش بیمه‌ای دارایی‌ها و محصولات کشاورزی تقویت و گسترش پوششی هدفمند شبکه بانکی و خدمات مالی خرد محلی	

جدول (۴) اهداف و راهبردهای عرصه فضایی - کالبدی

اهداف	راهبردها
بهبود کیفیت زندگی ساکنان روستاها از طریق ارائه خدمات عمومی و اجتماعی	ارتقا و بهبود زیرساخت‌های اقتصادی و اجتماعی در مراکز روستایی
بهسازی فیزیکی / کالبدی سکونتگاه‌های روستایی	بهبود کیفیت زندگی ساکنان روستاها از طریق ایجاد و توسعه زیرساخت‌ها و تاسیسات زیربنایی بهسازی کالبدی مشارکتی در کانون‌های برتر روستایی هدایت و جهت‌دهی منابع و اعتبارات مسکن روستایی به سمت خانوارهای نیازمند از جمله جوانان مقاوم‌سازی مساکن روستایی

توسعه و بهبود روابط عملکردی متقابل بین مجموعه‌های روستایی و نقاط شهری	تقویت هم پیوندی و تعامل فعال میان شهر و روستا
هدایت طرح‌ها و پروژه‌های زیربنایی و عمرانی به سمت نواحی روستایی نیازمند	توسعه و بکارگیری رهیافت سرزمینی - آمایشی در مدیریت توسعه (سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی و اجرا) نواحی روستایی

جدول (۵) اهداف و راهبردهای عرصه مدیریتی و نهادی

اهداف	راهبردها
بهبود نظام مدیریت توسعه روستایی برای ارتقای هماهنگی و تمرکززدایی از تصمیم‌سازی و برنامه‌ریزی توسعه	پی‌ریزی سازوکار مناسب اجرایی برای ارتقای هماهنگی بین بخشی در فرایند مدیریت توسعه روستایی تمرکززدایی از نظام متمرکز تصمیم‌سازی، برنامه‌ریزی و تخصیص منابع و تقویت مدیریت و برنامه‌ریزی محلی
توسعه، تعمیق و ترویج نظام خدمات کارشناسی - مهندسی در محیط‌های روستایی	تعریف و طراحی نظام خدمات کارشناسی - مهندسی متناسب با ظرفیت‌ها و نیازها - تقاضاهای جامعه روستایی تعریف و طراحی نظام خدمات کارشناسی - مهندسی متناسب با ظرفیت‌ها و نیازها - تقاضاهای جامعه روستایی
توسعه نظام اطلاعات، نظارت و ارزشیابی روستایی	ایجاد و توسعه ساختار و سازو کار لازم برای نظارت و ارزشیابی توسعه روستایی در سطوح منطقه‌ای و محلی سازماندهی شبکه اطلاعات و ارتباطات روستایی

۵-۵- تهیه و تدوین برنامه اجرایی

با مشخص شدن اهداف و راهبردها تهیه برنامه اجرایی برنامه راهبردی توسعه روستایی استان در دستور کار قرار گرفت. بدین منظور ابتدا کلیه اقدامات اجرایی ممکن بر اساس نظرات به دست آمده در کارگاه‌های مشورتی و همچنین دیدگاه‌های کارشناسی به تفکیک هر کدام از اهداف و راهبردها شناسایی شدند و سپس در جلساتی که به همین منظور برگزار شد تلفیق و نهایی شدند. بر این اساس به تفکیک هر کدام از عرصه‌ها و راهبردها و متناسب با شرایط محلی برنامه‌های اجرایی در سطوح دهستان، شهرستان و کل استان تهیه و تدوین شد. برنامه اجرایی شامل سه جزء اساسی است که مشخص می‌نماید چه اقدامی توسط چه نهاد و یا نهادهایی و در چه زمانی به مرحله اجرا در خواهد آمد. در ادامه عناصر واجزای تشکیل دهنده برنامه راهبردی بیان می‌شود.

۵-۵-۱- عناوین برنامه اجرایی

در برنامه اجرایی منظور از برنامه، مجموعه اقداماتی است که برای دستیابی به هدفی معین باید به اجرا درآید. در یک تقسیم‌بندی کلی برنامه‌ها به دو دسته مستقیم و غیرمستقیم قابل تشخیص‌اند. سرمایه‌گذاری‌ها، ایجاد تشکیلات جدید، وضع قوانین و مقررات، آموزش، بازآموزی همه توسط نهادهای مرتبط انجام شده و جزء برنامه‌های مستقیم آنها در راستای تحقق اهداف مورد نظر می‌باشند.

بعضی از برنامه‌ها ممکن است با توجه به جنبه‌های مختلف اقتصادی، مدیریتی و اکولوژیک آن در چند عرصه آمده باشد، در این موارد تاکید روی جنبه مورد نظر بوده و با توجه به اهمیت موضوع ارایه شده است. برنامه‌های ارایه شده برگرفته از راهکارهای

پیشنهادی اعضای شوراهای اسلامی روستایی و کارشناسان شهرستان‌ها و مطالعات کارشناسی مرحله اول و مشاوره با مسوولان شهرستان‌ها و استان یزد می‌باشد. در جداول برنامه، در کنار ستون عناوین برنامه‌های اجرایی، ستون ردیف قرار دارد شماره ردیف‌ها امکان جستجوی سهل‌تر اجزای برنامه در صفحه بعد را فراهم می‌نماید.

۵-۵-۲- زمان اجرا

یکی از اجزای برنامه راهبردی زمان اجرای آن است. زمان اجرا در برنامه‌های راهبردی تهیه شده به سه دسته کلی کوتاه‌مدت، میان‌مدت و بلندمدت تقسیم شد.

۵-۵-۳- متولی

با توجه به اینکه برنامه راهبردی توسعه روستایی یک طرح فرابخشی است و سازمان‌های مختلف در اجرای آن نقش دارند، سعی شده است متولی اصلی هر برنامه و سایر سازمان‌های همکار اعم از دولتی و خصوصی با توجه به وظایف قانونی آنها مشخص شوند.

۵-۵-۴- تامین اعتبار

در تدوین برنامه‌های اجرایی منابع تامین اعتبار به شکل دولتی، خصوصی، اعتبارات بانکی و بین‌المللی دسته‌بندی شده‌اند.

۵-۵-۵- مشارکت مردم

همچنین به منظور اطمینان از مشارکت مردم در اجرای برنامه در کلیه برنامه‌ها نحوه مشارکت مردم نیز مورد توجه قرار گرفته است. نحوه بکارگیری مشارکت مردم در هر برنامه به شرح زیر مشخص شده است:

۱- فرایند تصمیم‌گیری: در ابتدای شروع برنامه مردم در فرایند تصمیم‌گیری مشارکت دارند.

۲- اجرا: برنامه توسط مردم (بخش خصوصی) اجرا می‌شود.

۳- مشارکت مالی: مردم (بخش خصوصی) در تامین منابع مالی برنامه مشارکت دارند.

۴- بهره‌برداری و نگهداری: چنانچه تحقق برنامه منجر به ایجاد امکان یا خدماتی شود، بهره‌برداری و نگهداری آن امکان به عهده مردم است.

۵- ارزشیابی و نظارت: برنامه توسط مردم ارزشیابی می‌شود و باید سازوکاری برای اعمال نقطه نظرات مردم در نظر گرفت. تشریح این امر در برنامه اجرایی مشخص خواهد شد.

۵-۵-۶- پیش‌نیازهای اجرا

رسیدن به اهداف و تحقق و اجرای برنامه‌های توسعه روستایی مستلزم فراهم نمودن مقدمات و پیش‌نیازهایی می‌باشد که معمولاً خود در شمار اقدامات قرار نمی‌گیرند یا در صورتی که جزو اقدامات نیز باشند جزء اقدامات کلیدی و مهم می‌باشند.

پیش‌نیازهای قانونی

پیش‌نیازهای تحقیقاتی - پژوهشی

پیش‌نیازهای مالی - بودجه‌ای

پیش‌نیازهای هماهنگی - سازماندهی

پیش‌نیازهای مشارکتی

پیش‌نیازهای ترویجی - آموزشی

۵-۵-۷- شاخص ارزشیابی

مرحله نهایی هر برنامه ارزشیابی آن است. ارزشیابی صحیح از هر برنامه میزان موفقیت یا کمبود موفقیت آن را نشان خواهد داد و نحوه حرکت و ادامه مسیر را روشن خواهد کرد. بر این اساس شاخص ارزشیابی هر برنامه مشخص شده است. بر مبنای این شاخص امکان ارزیابی عملکرد برنامه نیز تعیین می شود.

۵-۵-۸- نحوه سنجش شاخص ارزشیابی

نحوه سنجش شاخص ارزشیابی یکی از عناصر برنامه راهبردی را تشکیل می دهد بر اساس این عنصر چگونگی سنجش شاخص ارزشیابی مشخص شده است.

فصل دوم
تصویری از وضع موجود
شهرستان ابرکوه

۱- معرفی اجمالی شهرستان ابرکوه^۱

شهرستان ابرکوه با مساحتی بالغ بر ۵۳۳۴/۷ کیلومترمربع در قسمت جنوب غربی استان یزد واقع شده است. از لحاظ شرایط اقلیمی این شهرستان تابع شرایط اقلیمی خشک و بیابانی است و میزان بارندگی سالانه آن بطور متوسط بین ۱۵۰ تا ۲۰۰ میلیمتر می باشد.

اتخاذ سیاست های مناسب برای کمبود کنترل مناطق کویری موجود در این شهرستان باعث پیشروی کویر به سمت روستاهای موجود در آن گردیده است. همچنین برخورد جریان های هوایی در فصول مختلف و وزش بادهای شدید فصلی باعث حرکت شن های روان موجود در منطقه و در نهایت از بین رفتن محصولات کشاورزی می گردد.

با توجه به شرایط خاص آب و هوایی موجود در منطقه میزان نزولات جوی و در نتیجه جریان های سطحی کم بوده و عمده منابع آب به منابع زیرزمینی محدود می شود که در این میان چاه های موجود، بیشترین سهم را در تامین آب مورد نیاز دارا می باشند.

از نظر زمین شناسی، از قدیمی ترین تشکیلات (پره کامبرین) تا پهنه های کواترنری عهد حاضر در این شهرستان وجود دارد و به همین دلیل حاوی ذخایر ارزنده ای از مواد معدنی همچون، مرمریت، تراورتن و تراورتن قرمز می باشد. از لحاظ سوابق لرزه خیزی شهرستان ابرکوه از جمله مناطق کم فعال لرزه خیزی است. تشکیلات نئوژن موجود در برخی از مناطق شهرستان از جمله دهستان اسفندار، همچنین برداشت بی رویه از منابع زیرزمینی آب موجود در منطقه باعث کاهش آب و در نتیجه شور شدن آب سفره های زیرزمینی می گردد. یکی از

^۱ آمارهای تصویر وضع موجود برگرفته از گزارش مرحله اول طرح می باشد و حتی المقدور تغییرات لحاظ شده است قابلیت ها و نتگناهها نتیجه گیری وضع موجود و نتایج گارگاه های مشورتی می باشد.

نکات حائز اهمیت این است که قسمت اعظم دهستان‌های این شهرستان در دشت‌ها قرار گرفته‌اند و تقریباً روستایی در مناطق کوهستانی وجود ندارد. علیرغم اینکه این شهرستان دارای بیشترین معادن فعال در سطح استان است، شاغلین بخش معدن درصد کمی از شاغلین را تشکیل می‌دهند به عبارت دیگر در حالی که بر اساس سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۷۵، جمعیت شاغل معادل ۷۹۵۱ نفر بود تنها حدود ۱/۸ درصد آنها در معادن اشتغال داشته‌اند. (۱۴۰ نفر) یافته‌های نشان می‌دهد که در سال مذکور ۱۹ معدن در این شهرستان وجود داشته که حدود ۶۳ درصد آنها ۱۲ معدن فعال و تنها ۷ معدن به صورت غیر فعال بوده است. که بیشترین تولید مربوط به سنگهای ساختمانی است.

براساس تقسیمات سیاسی سال ۱۳۷۵، شهرستان ابرکوه دارای ۴ دهستان بوده که براساس آمارگیری سال ۱۳۷۰، ۲۲۲۵۳ نفر در مناطق روستایی سکونت داشته‌اند که این تعداد در سال ۱۳۷۵ به ۲۱۴۵۳ نفر کاهش یافته است.

تعداد خانوارهای روستایی در سال ۱۳۷۰ معادل ۴۳۰۱ بوده که بدین ترتیب بعد خانوار در سال مذکور ۵/۲ نفر بوده که تعداد خانوارها در سال ۱۳۷۵ علیرغم کاهش جمعیت به ۴۶۸۲ رسیده که بیانگر کاهش بعد خانوار می‌باشد. بدین ترتیب بعد خانوارها در سال ۴/۶ نفر بوده است. علیرغم اینکه نسبت جنسی در دهستانهای مختلف در طی دوره پنج‌ساله (۷۵-۱۳۷۰) تغییراتی داشته ولی در کل شهرستان این نسبت ثابت مانده است (۱۰۵ نفر) نکته حائز اهمیت جوان بودن جمعیت روستایی ساکن در این شهرستان است به نحوی که ۴۰ درصد از جمعیت موجود را افراد زیر ۱۵ سال تشکیل می‌دهند و در مقابل تنها ۷ درصد از جمعیت افراد بالای ۶۵ سال هستند.

بیشترین تعداد روستاهای مسکونی موجود در محدوده جغرافیایی دهستان‌های تیرجرد و فراغه هستند. به عبارتی حدود ۶۶ درصد از آبادی‌های مسکون در این دو دهستان استقرار یافته‌اند. که تنها ۴۱ درصد از جمعیت روستایی را پوشش داده‌اند.

علیرغم کاهش جمعیت در دوره ۱۳۷۵-۱۳۷۰، جمعیت موجود در سن کار افزایش یافته و از ۱۵۴۳۴ نفر به ۱۶۰۶۳ نفر در سال ۱۳۷۵ رسیده است. لکن علیرغم این افزایش جمعیت فعال کاهش یافته و به تبع آن جمعیت شاغل نیز کاهش نشان می‌دهد که این مسئله حاکی از افزایش تعداد و نرخ بیکاری در این شهرستان می‌باشد.

بررسی‌ها نشان می‌دهد که نرخ باسوادی نیز در طی این دوره افزایش یافته به گونه‌ای که از ۱۸۳۷۰ نفر جمعیت ۶ ساله و بیشتر در سال ۱۳۷۰، ۱۳۲۵۰ نفر با سواد بوده‌اند که تقریباً معادل ۷۲٪ جمعیت مذکور است در حالی که در سال ۱۳۷۵ از جمعیت ۶ ساله و بیشتر در این شهرستان که ۱۸۷۴۰ نفر بوده، ۱۴۴۱۸ نفر باسواد وجود داشته که این به معنای افزایش نرخ باسوادی به ۷۷ درصد می‌باشند.

با توجه به شرایط خاص آب و هوایی حاکم در منطقه و کمبود نزولات جوی، ذخیره منابع آب زیرزمینی که به عنوان عمده ترین تامین کننده‌های آب میباشند به دلیل برداشت بی‌رویه و به خصوص سنتی بودن شیوه کشاورزی در حال کاهش بوده و این امر باعث افت سطح آب زیرزمینی و در برخی نقاط خشک شدن شنوات گردیده است.

یافته‌ها نشان می‌دهد که بیشترین سطح زیر کشت محصولات زراعی در این شهرستان ۷۶۰۰ هکتار است که به کشت گندم تعلق دارد. نکته حائز اهمیت این است که شهرستان ابرکوه با ۱۴۴۹۲ هکتار سطح زیر کشت محصولات زراعی رتبه دوم را در سطح استان

داراست. بیشترین سطح زیر کشت محصولات باغی در این شهرستان که معادل ۱۵۰۴ هکتار میباشد به پسته کاری تعلق دارد.

در این شهرستان سطح زیر کشت محصولات زراعی در طی دوره ۷۵-۱۳۷۰ حدود ۶/۵ درصد افزایش یافته است و در همین مدت سطح زیر کشت باغات به ترتیب در نهال ۴۸۹ درصد افزایش و در بارو ۱۶/۵ درصد رشد منفی ملاحظه می گردد افزایش نهال عمدتاً مربوط به پسته کاری حاشیه کویر ابرکوه می باشد و علت کاهش جایگزینی پسته کاری در باغات قدیمی انار و انجیر و انگور است. در این شهرستان طی دوره پنج ساله مذکور ظرفیت تولید گندم از ۲۷۲۸۸ تن به ۳۴۳۶۴ تن، یونجه ۲۳۲۵۰ تن به ۳۷۴۴۹ تن و ذرت دانه ای از ۳۶ تن به ۴۵۴ تن افزایش یافته است در حالی که بعضی از محصولات از جمله چغندر قند از ۳۹۰۰۰ تن به ۲۳۲۲۰ تن کاهش یافته که دلیل این امر دوری منطقه از کارخانه قند و بالا بودن هزینه حمل و نقل می باشد که باعث کاهش سطح زیر کشت شده است.

نظام بهره برداری دهستان های تابعه این شهرستان عمدتاً به صورت بهره برداری بزرگ بوده که این مسئله باعث بهبود قابلیت کاربرد ماشین آلات کشاورزی گردیده است به گونه ای که ۲۸ درصد از اراضی زیر کشت به صورت مکانیزه کشت شده، ۴۹ درصد به صورت نیمه مکانیزه و تنها ۲۳ درصد به صورت غیر ماشینی کشت شده است.

علیرغم اینکه خاک های منطقه فاقد مواد آلی لازم برای تامین نیاز گیاهان بوده، کود شیمیایی توزیع و مصرف شده در سال ۱۳۷۵ کاهش یافته است. به گونه ای که در سال ۱۳۷۰ کود شیمیایی مصرفی معادل ۵۳۹۱ تن بوده و در سال ۱۳۷۵ به ۳۱۳۳ تن رسیده است.

بر اساس سرشماری عمومی سال ۱۳۷۵، کل شاغلین بخش کشاورزی این شهرستان ۳۵۷۰ نفر است که درصد قابل توجهی از آنها (۸۱ درصد) در روستاها سکونت داشته اند. (۲۹۰۹ نفر) بدین ترتیب ۳۹ درصد از شاغلین کل شهرستان در بخش کشاورزی فعالیت داشته اند. که در این میان دهستان فراغه بیشترین درصد شاغلین کشاورزی را دارا بوده است. با توجه به نوع مراتع و بررسی های کارشناسی با احتساب علوفه های یکساله و کسر دو برابر سطح زیر کشت از محدوده این شهرستان، در مجموع میزان علوفه تولیدی ۱۴۵۳۷۴/۷۵ تن بود نه تنها ۸۱۹۸۷ تن آن مصرف گردیده است بدین ترتیب اضافه تولید علوفه در این شهرستان ۶۳۳۸۷/۷۵ تن بوده است. که اکثر این علوفه تولیدی مازاد بر مصرف شهرستان، به سایر مناطق استان حمل شده و در دامداریهای استان مصرف می شود. یافته ها همچنین نشان می دهد که حدود ۱/۲ سطح زیر کشت این شهرستان تامین کننده علوفه و کنسانتره دام های نشخوار کننده است.

در ارتباط با تولید گوشت مرغ و تخم مرغ میتوان گفت که تنها ۶/۵ درصد از گوشت سفید و تقریباً تمام تولید تخم مرغ و ۶۵ درصد گوشت قرمز و ۸۲ درصد شیر تولیدی این شهرستان به شیوه سنتی تولید میشود. از مجموع ۲۷۵۶ تن گوشت قرمز تولیدی، ۱۸۸۵/۱ تن گوشت، و از مجموع ۱۳۳۶۹ تن شیر تولیدی ۲۳۲۹/۶ تن شیر توسط دامهای کوچک این شهرستان تولید میشود. نکته قابل توجه این است که اکثر دامهای موجود اعم از دامهای سبک و دامهای سنگین، به شیوه سنتی پرورش می یابند در حالی که قسمت عمده طیور در این شهرستان به شیوه صنعتی پرورش می یابند.

از نظر رتبه تولیدات دامی دهستان فراغه حائز رتبه اول است و دهستان اسفندار با کمترین میزان تولیدات دامی آخرین رتبه را به خود اختصاص داده است. ارزش تولیدات دامی شهرستان ابرکوه معادل $43606/9$ میلیون ریال است که از این میزان $53/7$ درصد مربوط به تولید گوشت قرمز است و پس از آن شیر با $10026/75$ میلیون ریال در رتبه دوم قرار دارد. در بخش دامپروری، مجموعاً 2159 نفر اشتغال دارند که با توجه به شرایط جغرافیایی موجود حدود 75 درصد آنها در بخش پرورش گوسفند و بز فعالیت دارند.

در این شهرستان بطور کلی صنعت رشد ناچیزی داشته است چه از لحاظ تعداد واحدهای صنعتی و چه از لحاظ نوع آنها. از لحاظ تعداد در سال 1373 فقط 3 درصد کارگاههای صنعتی استان در این شهرستان واقع بوده است و از لحاظ تنوع نیز کافی است اشاره شود که صنایع غذایی موجود فقط نانوايي، آسياب و ...، صنایع فلزی عمدتاً جوشکاری و درب و پنجره سازی، صنایع کانی غیر فلزی نیز عمدتاً کوره آهک و آجر و موزاييک سازی بوده است.

در مجموع نیز صنایع فلزی و غذایی هریک به $32/3$ درصد بیشترین فراوانی را داشته اند و صنایع شیمیایی و سلولزی با $3/4$ درصد کمترین فراوانی را داشته است. که در این میان دهستان تیرجرد با $32/2$ درصد بالاترین و دهستانهای اسفندار و فراغه هرکدام با $20/4$ درصد کمترین سهم را داشته اند.

مجموع شاغلان صنعتی در مناطق روستایی این شهرستان 190 نفر است که 60 درصد آنان در صنایع کانی غیر فلزی اشتغال دارند و پس از آن صنایع غذایی و صنایع فلزی قرار دارد که هر کدام نزدیک به 16 درصد سهم دارند. اگر دهستانهای مختلف را مورد توجه و

مقایسه قرار دهیم ملاحظه می شود که دهستان تیرجرد به تنهایی بیش از ۵۱ درصد اشتغال صنعتی در مناطق روستایی این شهرستان را به خود اختصاص داده است و کمترین سهم یعنی ۸/۴ درصد نیز مربوط به دهستان اسفندار است.

در صنعت فرش دستباف که به عنوان یکی از صنایع خانگی در این شهرستان محسوب می شود، میزان تولید فرش در مناطق روستایی در طی سال های ۱۳۷۰-۱۳۷۶ کاهش یافته است اما علیرغم این کاهش ارزش کل فرش تولید شده تا سال ۱۳۷۵ افزایش یافته ولی در سال ۱۳۷۶، کاهش یافته است. یکی دیگر از نکات قابل توجه در این صنعت اشتغالزایی بالاست به نحوی که در سال ۱۳۷۶، ۶۰۰۰ نفر در این شهرستان در این صنعت فعالیت داشته اند.

در رابطه با توزیع مراکز خدماتی می توان گفت که مجموعاً ۱۶ محور ارتباطی با طول ۹۳ کیلومتر در شهرستان ابرکوه وجود دارد که از نظر کیفیت ۹۷ درصد به صورت آسفالت و ۳ درصد راه شوسه می باشد. از مجموع آبادی ها ۹۴ درصد دارای برق و ۹۶ درصد دارای آب لوله کشی هستند که این میزان در مورد هر دو تأسیسات و تجهیزات زیر بنایی نامبرده ۹۹ درصد از جمعیت روستایی ساکن را تحت پوشش قرار می دهند که این میزان برای حمام، تلفن و تلگراف به ترتیب ۲۸ درصد، ۵۲ درصد و ۴ درصد می رسد.

براساس یافته های تحقیق چنین مشخص می شود که از مجموع ۷۳ مرکز آموزشی موجود در مناطق روستایی این شهرستان ۷۰ درصد در مقطع دبستان، ۲۳ درصد در مقطع راهنمایی و ۷ درصد در مقطع دبیرستان بوده اند. بدین ترتیب به ازای هر ۶۶ نفر دانش آموز در مقطع دبستان ۱ مدرسه، به ازای هر ۸۸ نفر دانش آموز در مقطع راهنمایی ۱ مدرسه و به ازای هر ۹۰ دانش آموز دبیرستانی ۱ دبیرستان در مناطق روستایی وجود دارد.

شهرستان ابر کوه با دارا بودن ۴ مرکز بهداشتی و درمانی در مناطق روستایی، هر ۵۳۶۳ نفر را تحت پوشش ۱ مرکز قرار می‌دهد. ۲۱ خانه بهداشت موجود حاکی از این واقعیت است که تنها حدود ۳۹ درصد از روستاها دارای این نوع از خدمت هستند و به ازای هر ۱۰۲۱ نفر جمعیت ۱ مرکز بهداشت در این شهرستان وجود دارد.

۲- قابلیت‌ها و امکانات نواحی روستایی

- توان محیطی تولید محصولات زراعی
- توان نسبی بالای محصولات صنعتی
- توان نسبی دامداری
- توان نسبی معدنی
- کاشت و افزایش پوشش گیاهی متناسب با اوضاع اقلیمی منطقه برای جلوگیری از حرکت شنهای روان
- آرامش نسبی منطقه از لحاظ لرزه خیزی و زلزله
- جوان بودن جمعیت منطقه و وجود نیروهای انسانی بالقوه برای اشتغال در بخش‌های قابل توسعه در منطقه
- افزایش تمایل به سواد و تحصیل در میان جمعیت منطقه
- امکان تثبیت جمعیت منطقه در صورت ایجاد فرصت‌های شغلی جدید.
- قابلیت گسترش اراضی کشاورزی با بهبود شیوه‌های آبیاری
- قابلیت کاربرد ماشین آلات کشاورزی به واسطه وجود بهره‌برداران بزرگ در منطقه

- حیات و قوام کشاورزی در این خطه کویری به واسطه وجود کشاورزان پرتلاش
- امکان صدور علوفه مازاد بر مصرف به سایر مناطق استان
- امکان گسترش مرغداری‌ها و دامداری‌های کوچک نیمه صنعتی
- علاقه به کار و تولید در بخش دامپروری بویژه پرورش گوسفند و بز
- امکان گسترش صنایع تبدیلی در نزدیکی روستاها
- قابلیت گسترش صنایع دستی
- وجود خدمات و تأسیسات و تجهیزات نسبتاً مناسب و کافی

۳- مشکلات و تنگناهای نواحی روستایی

- کمبود بهره‌برداری از منابع موجود
- کمبود تحقیقات هدفمند توأم با آموزش روستاییان
- کمبود سرمایه و منابع مالی
- کمبود تشکیلات حمایت‌کننده و هدفمند برای رشد اقتصادی روستاها
- کمبود حمایت از تعاونی‌ها و تشکل‌های تولیدی
- مشکلات مربوط به زیرساختهای انسانی، اقتصادی و طبیعی
- نبود بستر قانونی روشن و شفاف
- کمبود سازمانها و نهادهای مردمی
- بارش بسیار اندک با شدت و فاصله زمانی نامنظم

- شوری آب و خاک منطقه به واسطه وجود تشکیلات نئوژن
- وزش بادهای شدید فصلی که باعث حرکت شن‌های روان در منطقه می‌گردد.
- اکثر معادن با ظرفیت کامل به فعالیت نمی‌پردازند.
- تعداد بسیار اندکی از شاغلان در بخش معدن فعالیت دارند.
- اتلاف زیاد آب به واسطه روشهای غیر اصولی آبیاری در بخش کشاورزی
- خشک شدن قنوات
- شور شدن آب سفره‌های زیرزمینی به واسطه برداشت بی‌رویه
- جوان بودن جمعیت و افزایش شدید تقاضا برای اشتغال و سایر خدمات آموزشی و بهداشتی
- وجود مهاجرت‌های فصلی و دائمی به دلیل تنگناهای طبیعی، اقتصادی و اجتماعی
- کمبود وجود مراکز آموزشی ترویج کشاورزی در منطقه بطور فعال
- افت بیش از حد منابع آب زیر زمینی به دلیل برداشت بی‌رویه و به خصوص سنتی بودن شیوه‌های آبیاری
- دور بودن منطقه از کارخانه قند و بالا بودن هزینه حمل و نقل باعث کاهش سطح زیر کشت چغندر قند گردیده است.
- فقر مواد آلی لازم در اکثر خاکها، کیفیت و ساختمان نامناسب خاک
- افزایش هزینه‌های تولید به دلیل سنتی بودن شیوه کشاورزی
- کمبود صنایع تبدیلی در منطقه

- کمبود وجود کارگاه‌های صنایع دستی
- رشد ناچیز صنعت چه از لحاظ تعداد واحدهای صنعتی و چه از لحاظ نوع آنها

فصل سوم

برنامه راهبردی توسعه روستایی

شهرستان ابرکوه

۱- جمع بندی نتایج کارگاه‌های مشورتی

جدول شماره (۶) قابلیت‌ها، مشکلات و راهکارها در سطح روستاهای شهرستان ابرکوه

جمع بندی راهکارهای پیشنهادی کارگاه‌های مشورتی مسئولین شهرستان	جمع بندی راهکارهای پیشنهادی اعضای شورای اسلامی	وضع موجود		
		مشکلات از دیدگاه اعضای شورای‌های اسلامی	مشکلات از دیدگاه کارشناسان	قابلیت‌ها
- ایجاد اتحادیه و تشکل‌های تعاونی برای ساخت انبار و سردخانه در هر منطقه - ارایه الگوی مصرف تولید - آمارگیری دقیق تولید با روش مشاهده - توسعه تشکل‌های تعاونی و خصوصی - تعیین حق‌العمل واسطه‌گری در کوتاه مدت - ایجاد مراکز، میادین خرید و فروش محصولات در منطقه - ایجاد زمینه مناسب در منطقه برای تضمین سرمایه‌گذاری مردمی - فراهم آوردن تسهیلات	- کاشت درختان جنگلی مقاوم به بی‌آبی و ایجاد باد شکن - بهبود مدیریت آب - بتنی کردن انهار - حمایت مالی از کشاورزان برای مرمت و بازسازی قنوات - کاهش هزینه اخذ پروانه استفاده از چاه‌های موجود - متناسب نمودن قیمت ادوات کشاورزی با	- مشکلات ناشی از خشکسالی، از قبیل تسریع و تشدید تخریب مراتع و بروز آفات - پیشروی کویر به روستاها - شور شدن آب‌های زیر زمینی - کمبود مرتع مناسب برای دام‌ها - توزیع ناعادلانه آب - متروکه شدن قنوات	- کمبود بهره برداری از منابع موجود - کمبود تحقیقات هدفمند توأم با آموزش - روستاییان - کمبود سرمایه و منابع مالی - کمبود تشکیلات حمایت کننده و هدفمند برای رشد اقتصادی روستاها - کمبود حمایت از تعاونی‌ها و تشکل‌های تولیدی	- توان محیطی تولید محصولات زراعی - توان نسبی بالای محصولات صنعتی - توان نسبی دامداری - توان نسبی معدنی

جمع‌بندی راهکارهای پیشنهادی کارگاه‌های مشورتی مسئولین شهرستان	جمع‌بندی راهکارهای پیشنهادی اعضای شورای اسلامی	وضع موجود		
		مشکلات از دیدگاه اعضای شورای‌های اسلامی	مشکلات از دیدگاه کارشناسان	قابلیت‌ها
- مالی با بهره مناسب - آموزش کشاورزان در - خصوص اهمیت نیاز - مصرفی جامعه - توسعه پوشش گیاهی - منطقه باروری ابرها - اجرای طرح‌های تغذیه - مصنوعی - بیمه نمودن طرح‌های - کشاورزی - به روز درآوردن آمار و - مکانیزه نمودن آن - تمرکزگرایی در حد امکان - ترویج و افزایش خانه - بهداشت در منطقه - ارتقا سطح کمی و کیفی - نهاد آموزش و پرورش - افزایش بودجه تحقیقات - نظارت و ارزیابی مستقیم از - طرح‌ها - ایجاد پوشش انهار	- قیمت - محصولات - ایجاد بازار - مناسب - محصولات و - خرید تضمینی - پرداخت وام‌های - بلند مدت - ایجاد - کارگاه‌های - صنعتی و صنایع - مورد نیاز منطقه - حمایت از صنایع - دستی - تخصیص اعتبار - مناسب به روستاییان - برای توسعه - کشاورزی و - کارگاه‌های صنعتی - تحت پوشش - قرار دادن	- بالا بودن هزینه - اخذ پروانه - استفاده از - چاه‌های موجود - بالا بودن قیمت - ادوات - کشاورزی - کمبود تخصیص - اعتبار مناسب به - روستاییان برای - توسعه - کشاورزی - کمبود پذیرش - بیمه‌های - روستایی از - سوی اکثر - مراکز درمانی و - بالا بودن هزینه - های درمان - کمبود نقدینگی - روستاییان	- کم بودن تعداد - کارگاه‌های - صنعتی - مشکلات مربوط - به زیرساخت‌های - انسانی، اقتصادی - و طبیعی - نبود بستر قانونی - روشن و شفاف - کمبود سازمان‌ها - و نهادهای - مردمی	

جمع‌بندی راهکارهای پیشنهادی کارگاه‌های مشورتی مسئولین شهرستان	جمع‌بندی راهکارهای پیشنهادی اعضای شورای اسلامی	وضع موجود		
		مشکلات از دیدگاه اعضای شورای‌های اسلامی	مشکلات از دیدگاه کارشناسان	قابلیت‌ها
• اجرای صحیح آبیاری تحت فشار • تغییر الگوی کشت برای حذف گیاهان پر آب‌خواه • تجهیز و نوسازی اراضی، یکپارچه سازی اراضی • پایین آوردن نرخ بهره بانکی برای تولید • احداث و نگهداری جاده‌های بین روستایی • به نسبت طرح و بازدهی آن زمان بازپرداخت اعتبارات تعیین شود. • وسایل عمومی برای مسیرهای پر تردد تهیه شود • برای کارگاه‌ها و دامداری‌ها و چاه‌های کشاورزی شبکه برق احداث شود • سیاست قیمت گذاری • پرداخت یارانه	• روستاییان از طرف بیمه تامین اجتماعی • ایجاد زمینه های اشتغال مناسب در منطقه برای زنان و جوانان • ایجاد امکانات رفاهی مناسب • بهبود امکانات آموزشی • بهبود وضعیت بهداشتی • بهبود وضعیت زیرساخت‌های روستایی • استفاده از مدیران با تجربه و دلسوز • استفاده از نظرات مردم در	• کمبود اشتغال مناسب در منطقه برای زنان و جوانان • کمبود دانش فنی در تدوین اجرای طرح‌های صنعتی، کشاورزی و دامداری • بالا بودن هزینه های تولید و کمبود حمایت مناسب از کشاورزان • نبود بازار مناسب محصولات • کمبود کارگاه‌های صنعتی و صنایع مورد نیاز منطقه • نامناسب بودن		

جمع‌بندی راهکارهای پیشنهادی کارگاه‌های مشورتی مسئولین شهرستان	جمع‌بندی راهکارهای پیشنهادی اعضای شورای اسلامی	وضع موجود		
		مشکلات ازدیدگاه اعضای شورای‌های اسلامی	مشکلات از دیدگاه کارشناسان	قابلیت‌ها
- سیاست‌های تشویقی - پرداخت یارانه به خریدار ماشین آلات کشاورزی به جای پرداخت آن به سازندگان ادوات و کارخانه‌ها - ورود ماشین آلات تست شده با شرایط منطقه - استفاده از نیروهای متخصص و ماهر - ایجاد کارگاه‌ها و صنایع تبدیلی در کنار روستاها - ایجاد شرکت‌های تعاونی زنان، جوانان - بکارگیری تکنولوژی روز ارتباطی در امر آموزش - تخصیص به موقع و کامل اعتبارات مصوب - اجرای امور زیربنایی بر اساس استعداد و پتانسیل هر منطقه	- تصمیم‌گیری‌ها - برگزاری کارگاه‌های آموزشی توسط کارشناسان باتجربه - استفاده از توان‌های بومی در تمامی زمینه‌ها	- زیرساخت‌های روستایی - کمبود استفاده از توان‌های بومی در زمینه‌های کشاورزی، دامداری و عمرانی - ناهماهنگ بودن کشت در منطقه - خاکی بودن کانال‌ها و نهرهای بین چاه‌ها و مزارع - کمبود امکانات بهداشتی - کمبود امکانات رفاهی - کمبود امکانات آموزشی - کمبود تضمین		

جمع‌بندی راهکارهای پیشنهادی کارگاه‌های مشورتی مسئولین شهرستان	جمع‌بندی راهکارهای پیشنهادی اعضای شورای اسلامی	وضع موجود		
		مشکلات از دیدگاه اعضای شورای‌های اسلامی	مشکلات از دیدگاه کارشناسان	قابلیت‌ها
• جلوگیری از خرده مالکی قطعه قطعه شدن اراضی و تقویت بنیه کشاورزی • افزایش غرامت محصولات خسارت دیده با توجه به حوادث غیرمترقبه شهرستان • دعوت کشاورزان برای مشارکت بیشتر، با صندوق بیمه		خرید محصولات کشاورزی • کمبود آموزش‌های لازم برای مشارکت مردم و انجام کارهای گروهی		

۲- برنامه راهبردی توسعه روستایی شهرستان ابرکوه

جدول شماره (۷) عرصه اکولوژیکی راهبرد توسعه روستایی شهرستان ابرکوه												
اهداف	راهبردها	ردیف برنامه	برنامه	زمان اجرا	متولی اصلی	سایر سازمان‌های همکار (دولتی و خصوصی)	نحوه تامین اعتبار	نحوه بکارگیری مشارکت مردم	پیش نیازهای اجرا	اصول کلی قوانین مورد نیاز	شاخص ارزیابی	نحوه سنجش
کاهش آسیب پذیری ناشی از بلایای طبیعی در محیط‌های روستایی	ظرفیت‌سازی و توانمندسازی مقابله با بیابان‌زایی	۱	کاشت گونه‌های گیاهی سازگار با مناطق و خاک‌های شور (تاغ، روناس و ...)	میان مدت	اداره کل منابع طبیعی استان	سازمان حفاظت از محیط زیست، سازمان جهاد کشاورزی، دهیاری‌ها و شورای اسلامی روستا	دولتی، خصوصی، اعتبارات بانکی و کمک‌های بین‌المللی	اجرا، بهره‌برداری و نگهداری، ارزیابی	تحقیقاتی - پژوهشی و مالی - بودجه‌ای و ترویجی - آموزشی و مشارکتی		سطح زیر کشت گونه‌های گیاهی سازگار	افزایش سطح
		۲	آموزش و اطلاع‌رسانی مردم محلی	بلند مدت	اداره کل منابع طبیعی استان	صدا و سیما، سازمان حفاظت از محیط زیست، دهیاری‌ها و شورای اسلامی روستا	دولتی، اعتبارات بین‌المللی	فرایند تصمیم‌گیری، اجرا، ارزیابی	تحقیقاتی - پژوهشی، مالی - بودجه‌ای، ترویجی - آموزشی، مشارکتی		نظر مردم، کارشناسان و خبرگان محلی	بهبود نتایج نظرسنجی
		۳	ایجاد و تقویت تشکلهای مردمی مقابله با بیابان‌زایی	بلند مدت	سازمان جهاد کشاورزی	اداره کل منابع طبیعی، دهیاری‌ها و شورای اسلامی روستا	دولتی، خصوصی، اعتبارات بانکی و کمک‌های بین‌المللی	فرایند تصمیم‌گیری، اجرا، بهره‌برداری و نگهداری، ارزیابی و مشارکت مالی	هماهنگی - سازماندهی و ترویجی - آموزشی و مشارکتی		تعداد تشکلهای ایجاد شده و میزان فعالیت‌های انجام شده توسط این تشکلهای	بهبود شاخص‌ها

جدول شماره (۷) عرصه اکولوژیکی راهبرد توسعه روستایی شهرستان ابرکوه

اهداف	راهبردها	ردیف برنامه	برنامه	زمان اجرا	متولی اصلی	سایر سازمان‌های همکار (دولتی و خصوصی)	نحوه تامین اعتبار	نحوه بکارگیری مشارکت مردم	پیش نیازهای اجرا	اصول کلی قوانین مورد نیاز	شاخص ارزیابی	نحوه سنجش
کاهش آسیب‌پذیری ناشی از بلایای طبیعی در محیط‌های روستایی	ظرفیت‌سازی و توانمندسازی مقابله با بیابان‌زایی	۴	اصلاح نظام بهره‌برداری از اراضی	بلند مدت	سازمان جهاد کشاورزی	بازرسی و دهیاری‌ها	دولتی، خصوصی و کمک‌های بین‌المللی	فرایند تصمیم‌گیری، اجرا، بهره‌برداری و نگهداری، ارزیابی و مشارکت مالی	تحقیقاتی - پژوهشی و مالی - بودجه‌ای و ترویجی - آموزشی و مشارکتی		نظر مردم، کارشناسان و خبرگان محلی	بهبود نتایج نظرسنجی
		۵	ترویج کشت گیاهان گلخانه‌ای و دارویی کم‌آب‌خواه	کوتاه مدت	کشاورزان و سازمان جهاد کشاورزی	دهیاری‌ها و شورای اسلامی روستا	دولتی، خصوصی	فرایند تصمیم‌گیری، اجرا، بهره‌برداری و نگهداری، ارزیابی و مشارکت مالی	تحقیقاتی - پژوهشی و مالی - بودجه‌ای و ترویجی - آموزشی و مشارکتی		نسبت کشت گیاهان کم‌آب‌خواه به سایر گیاهان	افزایش نسبت
	مدیریت و تنظیم منابع آب برای مواجهه با پدیده خشکسالی	۶	ایجاد زمینه برای استحصال و ذخیره آب توسط بخش خصوصی در مناطق روستایی	میان مدت	مردم و سازمان آب منطقه‌ای	دهیاری‌ها و شورای اسلامی روستا و سازمان جهاد کشاورزی	دولتی، خصوصی، اعتبارات بانکی	فرایند تصمیم‌گیری، اجرا، بهره‌برداری و نگهداری، ارزیابی و مشارکت مالی	تحقیقاتی - پژوهشی و مالی - بودجه‌ای و ترویجی - آموزشی و مشارکتی		تعداد منابع و تراز و بیلان منابع آب	افزایش تعداد منابع و بهبود بیلان
		۷	تقویت ایستگاه‌های هواشناسی و سنجش منابع آب	کوتاه مدت	سازمان هواشناسی و سازمان آب منطقه‌ای	دهیاری‌ها و شورای اسلامی روستا و سازمان جهاد کشاورزی	دولتی	بهره‌برداری و نگهداری	همانگی - سازماندهی و ترویجی - آموزشی و مشارکتی		نظر مسوولان	بهبود نتایج نظرسنجی

جدول شماره (۷) عرصه اکولوژیکی راهبرد توسعه روستایی شهرستان ابرکوه

اهداف	راهبردها	ردیف برنامه	برنامه	زمان اجرا	متولی اصلی	سایر سازمان‌های همکار (دولتی و خصوصی)	نحوه تامین اعتبار	نحوه بکارگیری مشارکت مردم	پیش نیازهای اجرا	اصول کلی قوانین مورد نیاز	شاخص ارزیابی	نحوه سنجش
کاهش آسیب پذیری ناشی از بلایای طبیعی در محیط‌های روستایی	مدیریت و تنظیم منابع آب برای مواجهه با پدیده خشکسالی	۸	اصلاح شیوه کشت و نظام بهره‌برداری آب	بلند مدت	سازمان جهاد کشاورزی و سازمان آب منطقه‌ای	دهیاری‌ها و شورای اسلامی روستا	دولتی، اعتبارات بانکی	فرایند تصمیم‌گیری، اجرا، بهره‌برداری و نگهداری، ارزیابی و مشارکت مالی	تحقیقاتی - پژوهشی و مالی - بودجه‌ای و ترویجی - آموزشی و مشارکتی		سرانه مصرف آب در بخش‌های مختلف و راندمان تولید نسبت به مصرف آب	کاهش سرانه مصرف آب و افزایش راندمان تولید
		۹	پوشش انهار و ایجاد زمینه برای گسترش روش‌های آبیاری مدرن با توجه به دانش بومی	میان مدت	سازمان جهاد کشاورزی استان	دهیاری‌ها و شورای اسلامی روستا و اداره آب منطقه‌ای	دولتی، خصوصی	فرایند تصمیم‌گیری، اجرا، بهره‌برداری و نگهداری، ارزیابی و مشارکت مالی	ترویجی - آموزشی و مشارکتی		سرانه مصرف آب در بخش‌های مختلف و راندمان تولید نسبت به مصرف آب	کاهش سرانه مصرف آب و افزایش راندمان تولید
		۱۰	تغییر کشت از گیاهان پر آب‌خواه به گیاهان کم آب‌خواه	بلند مدت	مردم و سازمان جهاد کشاورزی استان	اداره کل منابع طبیعی، سازمان حفاظت از محیط زیست، دهیاری‌ها و شورای اسلامی روستا	دولتی، خصوصی	اجرا، بهره‌برداری و نگهداری، ارزیابی و مشارکت مالی	ترویجی - آموزشی و تحقیقاتی - پژوهشی و مالی - بودجه‌ای و مشارکتی		نسبت تولید به مصرف آب و نسبت کشت گیاهان کم آب‌خواه به کل کشت	افزایش نسبت‌ها

جدول شماره (۷) عرصه اکولوژیکی راهبرد توسعه روستایی شهرستان ابرکوه												
اهداف	راهبردها	ردیف برنامه	برنامه	زمان اجرا	متولی اصلی	سایر سازمان‌های همکار (دولتی و خصوصی)	نحوه تامین اعتبار	نحوه بکارگیری مشارکت مردم	پیش نیازهای اجرا	اصول کلی قوانین مورد نیاز	شاخص ارزیابی	نحوه سنجش
		۱۱	احیاء، بازسازی و ذخیره سازی آب قنات و اصلاح روش های احیا در نواحی روستایی	میان مدت	سازمان جهاد کشاورزی استان	دهیاری ها و شوراهای اسلامی	دولتی، خصوصی، اعتبارات بانکی	فرایند تصمیم گیری، اجرا، بهره برداری و نگهداری، ارزیابی و مشارکت مالی	مالی - بودجه ای و ترویجی - آموزشی و مشارکتی		دبی قنات	افزایش و ثبات دبی
		۱۲	ایجاد تشکلهای غیر دولتی تولیدی	بلند مدت	اداره کل منابع طبیعی و سازمان جهاد کشاورزی	سازمان حفاظت از محیط زیست، سازمان صنایع و معادن، دهیاری ها و شورای اسلامی روستا	دولتی	اجرا، ارزیابی و مشارکت مالی	ترویجی - آموزشی و مشارکتی		تعداد تشکلهای	افزایش تعداد تشکلهای
مدیریت و بهره‌وری پایدار از منابع طبیعی	استفاده و تقویت فرایندهای مشارکتی برای ارتقای آگاهی و استفاده موثر، متوازن و حفاظت از منابع طبیعی مبتنی بر دانش به	۱۳	واگذاری عرصه‌ها به مردم	بلند مدت	اداره کل منابع طبیعی استان	دهیاری ها و شورای اسلامی روستا	دولتی	فرایند تصمیم گیری، اجرا، بهره برداری و نگهداری، ارزیابی و مشارکت مالی	ترویجی - آموزشی و مشارکتی		عرصه‌های واگذار شده	افزایش عرصه‌های واگذاری

جدول شماره (۷) عرصه اکولوژیکی راهبرد توسعه روستایی شهرستان ابرکوه												
اهداف	راهبردها	ردیف برنامه	برنامه	زمان اجرا	متولی اصلی	سایر سازمان‌های همکار (دولتی و خصوصی)	نحوه تامین اعتبار	نحوه بکارگیری مشارکت مردم	پیش نیازهای اجرا	اصول کلی قوانین مورد نیاز	شاخص ارزیابی	نحوه سنجش
	محیط بومی	۱۴	شناسایی و پالایش دانش بومی	بلند مدت	اداره کل منابع طبیعی استان	دانشگاهها، سازمان جهاد کشاورزی، سازمان حفاظت از محیط زیست، دهیاری‌ها و شورای اسلامی روستا	دولتی	اجرا	تحقیقاتی - پژوهشی و مشارکتی		نظر کارشناسان، مسوولان و مردم و تعداد دانش بومی قابل استفاده	بهبود نتایج نظرسنجی و شاخص‌ها و نسبت‌ها

جدول شماره (۷) عرصه اکولوژیکی راهبرد توسعه روستایی شهرستان ابرکوه

اهداف	راهبردها	ردیف برنامه	برنامه	زمان اجرا	متولی اصلی	سایر سازمان‌های همکار (دولتی و خصوصی)	نحوه تامین اعتبار	نحوه بکارگیری مشارکت مردم	پیش نیازهای اجرا	اصول کلی قوانین مورد نیاز	شاخص ارزیابی	نحوه سنجش
مدیریت و بهره‌وری پایدار از منابع طبیعی	ظرفیت‌سازی قانونی، حقوقی و اجرایی برای حفاظت از جنگل‌ها، مراتع، اراضی کشاورزی و حریم انهار	۱۵	مدیریت مرتع و آموزش چرای کنترل شده دام	بلند مدت	سازمان جهاد کشاورزی استان	اداره کل منابع طبیعی، دهیاری‌ها و شورای اسلامی روستا	دولتی و اعتبارات بانکی	اجرا، بهره‌برداری و نگهداری، ارزیابی و مشارکت مالی	مالی - بودجه‌ای و ترویجی - آموزشی		نظر مردم	بهبود نتایج نظرسنجی
		۱۶	نهادینه نمودن روش‌های نوین مدیریت مزرعه و نحوه استفاده بهینه از کود و سموم کشاورزی متناسب با دانش بومی	بلند مدت	سازمان جهاد کشاورزی استان	دهیاری‌ها و شورای اسلامی روستا	دولتی و اعتبارات بانکی	اجرا	مالی - بودجه‌ای و ترویجی - آموزشی	نظر مسوولان و نسبت مصرف نهاده‌ها	بهبود نتایج نظرسنجی و شاخص‌ها و نسبت‌ها	
	منطقه‌بندی فعالیت کشاورزی در تناسب با توان و ظرفیت‌های اکولوژیکی	۱۷	شناسایی قابلیت‌های اراضی با استفاده از دانش بومی	بلند مدت	سازمان جهاد کشاورزی استان	بنیاد مسکن انقلاب اسلامی استان و دهیاری‌ها و شوراهای اسلامی	دولتی	فرایند تصمیم‌گیری، اجرا، بهره‌برداری و نگهداری، ارزیابی و مشارکت مالی	تحقیقاتی - پژوهشی و ترویجی - آموزشی و مشارکتی		نظر مردم	بهبود نتایج نظرسنجی
		۱۸	تعیین مناطق مستعد به تفکیک نوع محصول از طریق مشارکت مردم	بلند مدت	سازمان جهاد کشاورزی استان	بنیاد مسکن انقلاب اسلامی استان و دهیاری‌ها و شوراهای اسلامی	دولتی، خصوصی	فرایند تصمیم‌گیری، اجرا، بهره‌برداری و نگهداری، ارزیابی و مشارکت مالی	تحقیقاتی - پژوهشی و مشارکتی	نظر مسوولان	بهبود نتایج نظرسنجی	

جدول شماره (۸) عرصه اجتماعی فرهنگی راهبرد توسعه روستایی شهرستان ابرکوه												
اهداف	راهبردها	ردیف برنامه	برنامه	زمان اجرا	متولی اصلی	سایر سازمان‌های همکار (دولتی و خصوصی)	نحوه تامین اعتبار	نحوه بکارگیری مشارکت مردم	پیش نیازهای اجرا	اصول کلی قوانین مورد نیاز	شاخص ارزیابی	نحوه سنجش
توسعه سطح دانش، بینش، آگاهی و مهارت روستاییان	ساماندهی ارایه خدمات آموزشی مناسب	۱	ارایه خدمات آموزشی به منظور تحت پوشش قرار دادن تمامی جمعیت لازم التعلیم	کوتاه مدت	اداره کل آموزش و پرورش استان	دهیاری‌ها و شوراهای اسلامی	دولتی، خصوصی	اجرا، بهره‌برداری و نگهداری - ارزیابی و مشارکت مالی	مالی - بودجه‌ای و ترویجی - آموزشی		پوشش تحصیلی و نظر مردم	ارتقای درصد پوشش تحصیلی و بهبود نتایج نظرسنجی
		۲	آموزش روستاییان در زمینه تنظیم خانواده	میان مدت	بهداشت و درمان	دهیاری‌ها و شورای اسلامی روستا	دولتی	اجرا و ارزیابی	مالی - بودجه‌ای و ترویجی - آموزشی و مشارکتی		نظر مردم	بهبود نتایج نظرسنجی
	طراحی و پیاده‌سازی برنامه‌های	۳	گسترش آموزشگاه‌های سیار فنی - حرفه‌ای در سطح دهستان	کوتاه مدت	سازمان فنی و حرفه‌ای استان	دهیاری‌ها	خصوصی، دولتی	اجرا، ارزیابی	ترویجی - آموزشی و هماهنگی - سازماندهی و مشارکتی		تعداد آموزشگاه سیار	افزایش تعداد
	آموزش فنی - حرفه‌ای و به ویژه غیر رسمی برای ارتقای مهارت‌های روستاییان	۴	آموزش رشته‌های فنی - حرفه‌ای مرتبط با قابلیت‌های منطقه بر اساس نظرات مردم	کوتاه مدت	سازمان فنی و حرفه‌ای استان	سازمان جهاد کشاورزی، دهیاری‌ها و شورای اسلامی	دولتی	فرایند تصمیم‌گیری، ارزیابی	هماهنگی - سازماندهی و ترویجی - آموزشی و مشارکتی		نظر مردم	بهبود نتایج نظرسنجی
		۵	ترویج مهارت‌های فنی و تولیدی	میان مدت	سازمان جهاد کشاورزی	اداره صنایع و معادن، دهیاری‌ها و شورای اسلامی روستا	خصوصی، دولتی	اجرا، ارزیابی	هماهنگی - سازماندهی و ترویجی - آموزشی و مشارکتی		میزان مهارت و نظر مردم	ارتقای مهارت و بهبود نتایج نظرسنجی

جدول شماره (۸) عرصه اجتماعی فرهنگی راهبرد توسعه روستایی شهرستان ابرکوه												
اهداف	راهبردها	ردیف برنامه	برنامه	زمان اجرا	متولی اصلی	سایر سازمان‌های همکار (دولتی و خصوصی)	نحوه تامین اعتبار	نحوه بکارگیری مشارکت مردم	پیش نیازهای اجرا	اصول کلی قوانین مورد نیاز	شاخص ارزیابی	نحوه سنجش
توسعه نظام سلامت و تامین اجتماعی	تقویت و گسترش برنامه‌های حمایتی و تامین اجتماعی روستاییان	۶	تعیین و تخصیص یارانه‌های بیمه‌ای برای روستاییان	کوتاه مدت	سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان	دهیاری‌ها و شورای اسلامی	دولتی	ارزیابی	قانونی	تعیین سهم یارانه بیمه	اختصاص یارانه و تامین رفاه	اجرایی شدن کار
		۷	تدوین برنامه سلامت و بهداشت محیط متناسب با شرایط محیطی	کوتاه مدت	اداره کل بهداشت و درمان	دهیاری‌ها	دولتی	ارزیابی	تحقیقاتی - پژوهشی و ترویجی - آموزشی		نسبت امراض خاص محیطی	کاهش نسبت
		۸	ارایه خدمات بیمه تامین اجتماعی به کلیه روستاییان	کوتاه مدت	سازمان تامین اجتماعی استان	کمیته امداد امام خمینی استان، بهزیستی استان	دولتی، خصوصی	اجرا، ارزیابی	ترویجی - آموزشی و قانونی	کاهش شکاف شهری - روستایی و نزدیک شدن به نرم جهانی	نسبت جمعیت تحت پوشش تامین اجتماعی به کل جمعیت	افزایش نسبت
	تقویت و گسترش پوشش شبکه بهداشت و درمان روستایی	۹	استانداردسازی نوین خدمات بهداشتی - درمانی در سطح روستاها (تجهیزات، نیروی انسانی و سازماندهی)	کوتاه مدت	اداره کل بهداشت و درمان	دهیاری‌ها	دولتی	اجرا، ارزیابی	مالی - بودجه‌ای و ترویجی - آموزشی		استاندارد خدمات بهداشتی و درمانی	نزدیک شدن به استاندارد

جدول شماره (۸) عرصه اجتماعی فرهنگی راهبرد توسعه روستایی شهرستان ابرکوه												
اهداف	راهبردها	ردیف برنامه	برنامه	زمان اجرا	متولی اصلی	سایر سازمان‌های همکار (دولتی و خصوصی)	نحوه تامین اعتبار	نحوه بکارگیری مشارکت مردم	پیش نیازهای اجرا	اصول کلی قوانین مورد نیاز	شاخص ارزیابی	نحوه سنجش
ظرفیت‌سازی برای دسترسی به فرصت‌ها و منابع برای ارتقای سطح زندگی اقشار آسیب‌پذیر روستایی (فقرا، زنان و جوانان)	حمایت و تشویق تشکیل صندوق‌های اعتباری	۱۰	ساماندهی، حمایت و تشویق به تشکیل صندوق قرض‌الحسنه روستایی در سطح روستاها	میان مدت	استانداری	دهیاری‌ها و شورای اسلامی	دولتی، خصوصی	فرایند تصمیم‌گیری، اجرا، بهره‌برداری و نگهداری، ارزیابی و مشارکت مالی	ترویجی - آموزشی و مشارکتی		تعداد صندوق‌ها و میزان حمایت	بهبود شاخص‌ها

جدول شماره (۹) عرصه اقتصادی راهبرد توسعه روستایی شهرستان ابرکوه												
اهداف	راهبردها	ردیف برنامه	برنامه	زمان اجرا	متولی اصلی	سایر سازمان‌های همکار (دولتی و خصوصی)	نحوه تامین اعتبار	نحوه بکارگیری مشارکت مردم	پیش نیازهای اجرا	اصول کلی قوانین مورد نیاز	شاخص ارزیابی	نحوه سنجش
ارتقای بهره‌وری و رقابت پذیری بخش کشاورزی	افزایش بهره‌وری از عوامل تولید در بخش کشاورزی	۱	نهادینه نمودن مدیریت مزرعه و واحد بهره‌برداری برای بهره‌برداری بهینه و محافظت از منابع پایه	بلند مدت	کشاورزی استان	سازمان جهاد	دولتی	فرآیند تصمیم‌گیری، اجرا و ارزیابی	تحقیقاتی - پژوهشی، ترویجی - آموزشی و مشارکتی		نسبت عامل تولید به تولید	کاهش نسبت
	پی ریزی اقدامات سنجیده و مناسب در به حداقل رساندن ضایعات محصولات در مراحل پیشین و پسین تولید	۲	کشت محصول با توجه با اقلیم و متناسب با دانش بومی	میان مدت	کشاورزی استان	سازمان جهاد	دولتی، خصوصی، اعتبارات بانکی	فرآیند تصمیم‌گیری، اجرا، بهره‌برداری و نگهداری، ارزیابی و مشارکت مالی	تحقیقاتی - پژوهشی هماهنگی - سازماندهی ترویجی - آموزشی		عملکرد تولید	افزایش عملکرد
		۳	آموزش نحوه استفاده از تناوب کشت با توجه به دانش بومی	میان مدت	کشاورزی	سازمان جهاد	دولتی	اجرا، ارزیابی	ترویجی - آموزشی		نظر مردم و کارشناسان	بهبود نتایج نظرسنجی
	تقویت پیوندهای بازار و واحدهای تولیدی بخش کشاورزی	۴	تقویت مراکز اطلاع‌رسانی بازار محصولات	میان مدت	کشاورزی استان	سازمان جهاد	دولتی، خصوصی	فرآیند تصمیم‌گیری، اجرا، بهره‌برداری و نگهداری، ارزیابی و مشارکت مالی	هماهنگی - سازماندهی و ترویجی - آموزشی و مشارکتی		نظر مردم و مسوولان	بهبود نتایج نظرسنجی

جدول شماره (۹) عرصه اقتصادی راهبرد توسعه روستایی شهرستان ابرکوه												
اهداف	راهبردها	ردیف برنامه	برنامه	زمان اجرا	متولی اصلی	سایر سازمان‌های همکار (دولتی و خصوصی)	نحوه تأمین اعتبار	نحوه بکارگیری مشارکت مردم	پیش نیازهای اجرا	اصول کلی قوانین مورد نیاز	شاخص ارزیابی	نحوه سنجش
ارتقای بهره‌وری و رقابت پذیری بخش کشاورزی	تقویت خدمات ترویجی تقاضا محور برای کشت ارگانیک و استفاده موثر (و محدود) از نهاده‌های بیرونی	۵	استفاده بهینه از نهاده‌های کشاورزی و دامی	میان مدت	سازمان جهاد کشاورزی استان	بهره‌برداران و رسانه‌های گروهی	دولتی، اعتبارات بانکی - خصوصی	فرایند تصمیم‌گیری، اجرا، بهره‌برداری و نگهداری، ارزیابی و مشارکت مالی	تحقیقاتی - پژوهشی و ترویجی - آموزشی و مشارکتی		نسبت مصرف نهاده بیرونی به تولید	کاهش نسبت
		۶	تغییر الگوی کشت برای حذف گیاهان پرآب‌خواه	کوتاه مدت	سازمان جهاد کشاورزی استان	تشکل‌ها، تعاونی‌های مردمی و رسانه‌های گروهی	دولتی، اعتبارات بانکی، تعاونی‌ها، صندوق‌های اعتباری	فرایند تصمیم‌گیری، اجرا، بهره‌برداری و نگهداری، ارزیابی و مشارکت مالی	تحقیقاتی - پژوهشی و ترویجی - آموزشی و مشارکتی		نسبت مصرف آب به تولید و نسبت کشت گونه‌های کم‌آب‌خواه	بهبود شاخص‌ها و نسبت‌ها
		۷	شناسایی مزیت‌های کشاورزی رقابتی در نقاط روستایی با مشارکت روستاییان	بلند مدت	سازمان جهاد کشاورزی	شورای اسلامی روستا، تشکل‌های غیر دولتی و سازمان نظام مهندسی کشاورزی	دولتی، تعاونی‌های کشاورزی و صندوق تعاون	فرایند تصمیم‌گیری	تحقیقاتی - پژوهشی		طرح تحقیقاتی	انجام طرح تحقیقاتی مرتبط
	تقویت شبکه زیرساختی و پشتیبان بخش کشاورزی	۸	تقویت زیرساخت‌ها (آب، راه، ....)	میان مدت	سازمان جهاد کشاورزی استان	دهیاری‌ها، بنیاد مسکن انقلاب اسلامی استان، اداره راه و ترابری، سازمان آب و فاضلاب	دولتی، تعاونی‌ها	اجرا، بهره‌برداری و نگهداری - ارزیابی و مشارکت مالی	مالی - بودجه‌ای		استاندارد شبکه زیرساختی	نزدیک شدن به استاندارد

جدول شماره (۹) عرصه اقتصادی راهبرد توسعه روستایی شهرستان ابرکوه												
اهداف	راهبردها	ردیف برنامه	برنامه	زمان اجرا	متولی اصلی	سایر سازمان‌های همکار (دولتی و خصوصی)	نحوه تامین اعتبار	نحوه بکارگیری مشارکت مردم	پیش نیازهای اجرا	اصول کلی قوانین مورد نیاز	شاخص ارزیابی	نحوه سنجش
ارتقای بهره‌وری و رقابت پذیری بخش کشاورزی	تقویت و تنوع بخشی به فعالیت‌های زیربخش	۹	شناسایی محصولات مزیت‌دار توسط نهادهای تحقیقاتی محلی	بلند مدت	سازمان جهاد کشاورزی استان	مراکز تحقیقاتی و دانشگاهی، بخش خصوصی و NGOها	خصوصی، اعتبارات بانکی - دولتی	فرایند تصمیم‌گیری، اجرا، بهره‌برداری و نگهداری، ارزیابی و مشارکت مالی	تحقیقاتی - پژوهشی و ترویجی - آموزشی و مشارکتی		سرانه ارزش افزوده فعالیت‌های زیربخش کشاورزی به قیمت ثابت	افزایش سرانه
	کشاورزی به ویژه تولیدات دارای ارزش افزوده بالا	۱۰	حمایت از محصولات بومی مستعد و متناسب با شرایط آب و هوایی مناطق مختلف روستایی	بلند مدت	سازمان جهاد کشاورزی استان	رسانه‌های گروهی	خصوصی، اعتبارات بانکی - دولتی	ارزیابی	مالی - بودجه‌ای و ترویجی - آموزشی و مشارکتی		نظر مردم، نسبت فروش به تولید و نسبت ارزش افزوده به هزینه‌ها	بهبود نتایج نظرسنجی و شاخص‌ها و نسبت‌ها
	طراحی و اجرای سیاست‌ها و روش‌های متناسب با انواع نظام‌های بهره‌برداری	۱۱	گسترش روش‌های آبیاری مدرن متناسب با دانش بومی منطقه	میان مدت	سازمان جهاد کشاورزی استان	شورای اسلامی روستا و تشکل‌های تولیدی	دولتی، اعتبارات بانکی - خصوصی	اجرا، ارزیابی	تحقیقاتی - پژوهشی		سطح اراضی زیر پوشش آبیاری مدرن	افزایش نسبت

جدول شماره (۹) عرصه اقتصادی راهبرد توسعه روستایی شهرستان ابرکوه												
اهداف	راهبردها	ردیف برنامه	برنامه	زمان اجرا	متولی اصلی	سایر سازمان‌های همکار (دولتی و خصوصی)	نحوه تامین اعتبار	نحوه بکارگیری مشارکت مردم	پیش نیازهای اجرا	اصول کلی قوانین مورد نیاز	شاخص ارزیابی	نحوه سنجش
تنوع بخشی به فعالیت‌های اقتصاد روستایی به ویژه در فعالیت‌های غیر کشاورزی برای بهبود فرصت‌های شغلی و درآمد	تقویت و توسعه فعالیت‌های صنعتی مکمل و تبدیلی با توجه به قابلیت‌های تولید محصولات کشاورزی و مواد معدنی در مناطق روستایی	۱۲	توسعه صنایع تبدیلی مرتبط با مزیت‌های منطقه	بلند مدت	سازمان جهاد کشاورزی استان	اداره کل صنایع و معادن استان	خصوصی، اعتبارات بانکی - دولتی	فرایند تصمیم‌گیری، اجرا، بهره‌برداری و نگهداری، ارزیابی و مشارکت مالی	تحقیقاتی - پژوهشی و مالی - بودجه‌ای و ترویجی - آموزشی و مشارکتی		نظر مردم و کارشناسان	بهبود نتایج نظرسنجی
تنوع بخشی به فعالیت‌های اقتصاد روستایی به ویژه در فعالیت‌های غیر کشاورزی برای بهبود فرصت‌های شغلی و درآمد	تقویت و توسعه فعالیت‌های صنعتی مکمل و تبدیلی با توجه به قابلیت‌های تولید محصولات کشاورزی و مواد معدنی در مناطق روستایی	۱۳	توسعه و بهره‌گیری از قابلیت‌ها و ظرفیت‌های معادن موجود در مناطق روستایی	بلند مدت	اداره کل صنایع و معادن استان	دهیاری‌ها، شورای اسلامی روستا و تشکل‌های مردمی	خصوصی، اعتبارات بانکی - دولتی	فرایند تصمیم‌گیری، اجرا، بهره‌برداری و نگهداری - ارزیابی و مشارکت مالی	تحقیقاتی - پژوهشی و مالی - بودجه‌ای و ترویجی - آموزشی و مشارکتی		بهره‌برداری از معادن	افزایش بهره‌برداری
اقتصاد روستایی به ویژه در فعالیت‌های غیر کشاورزی برای بهبود فرصت‌های شغلی و درآمد	توسعه فعالیت‌های خدمات پشتیبانی از تولید و اطلاع رسانی	۱۴	ایجاد شبکه بازارهای عرضه مستقیم محصولات روستایی در حوزه‌های روستایی و شهری و استانی (بازارهای هفتگی)	میان مدت	دهیاری‌ها	اداره کل بازرگانی	دولتی	ارزیابی	هماهنگی - سازماندهی		نظر مردم و مسوولان	بهبود نتایج نظرسنجی

جدول شماره (۹) عرصه اقتصادی راهبرد توسعه روستایی شهرستان ابرکوه												
اهداف	راهبردها	ردیف برنامه	برنامه	زمان اجرا	متولی اصلی	سایر سازمان‌های همکار (دولتی و خصوصی)	نحوه تامین اعتبار	نحوه بکارگیری مشارکت مردم	پیش نیازهای اجرا	اصول کلی قوانین مورد نیاز	شاخص ارزیابی	نحوه سنجش
		۱۵	ارایه آمار بهنگام و مکانیزه نمودن نحوه ارایه آن	میان مدت	سازمان جهاد کشاورزی	سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان	دولتی	اجرا	تحقیقاتی - پژوهشی و هماهنگی - سازماندهی		نظرات کارشناسی	بهبود نتایج در تحقیقات علمی مربوطه
تنوع بخشی به فعالیت‌های اقتصاد روستایی به ویژه در فعالیت‌های غیر کشاورزی برای بهبود فرصت‌های شغلی و درآمد	توسعه فعالیت‌های صنعتی در مقیاس کوچک و متوسط در محیط‌های روستایی با تاکید بر فراوری منابع بلافصل روستایی	۱۶	گسترش و توسعه بازارهای صنایع دستی	میان مدت	اداره کل صنایع و معادن استان	سازمان جهاد کشاورزی و اداره کل بازرگانی استان	خصوصی، اعتبارات بانکی - دولتی	فرایند تصمیم‌گیری، اجراء بهره‌برداری و نگهداری - ارزیابی و مشارکت مالی	تحقیقاتی - پژوهشی و مالی - بودجه‌ای و ترویجی - آموزشی و مشارکتی		نظر شاغلان در بخش صنایع دستی، نسبت فروش صنایع دستی به سایر صنایع و تعداد مشتریان صنایع دستی به سایر صنایع	بهبود نتایج نظرسنجی و شاخص‌ها و نسبت‌ها
ظرفیت‌سازی محیطی برای پیشبرد رشد پایدار	اصلاح نظام تولید و بهره‌برداری	۱۷	انتقال، توسعه و ترویج فن آوری‌های نوین برای افزایش بهره‌وری و ارزش افزوده در فعالیت‌های موجود و توسعه فعالیت‌های جدید	بلند مدت	سازمان جهاد کشاورزی استان	مراکز تحقیقاتی و آموزشی، رسانه‌های جمعی	اعتبارات بانکی - خصوصی، دولتی	اجراء، بهره‌برداری و نگهداری - ارزیابی و مشارکت مالی			سرانه ارزش افزوده فعالیت‌های موجود و تعداد فعالیت‌های جدید	افزایش سرانه و تعداد فعالیت‌های جدید

جدول شماره (۹) عرصه اقتصادی راهبرد توسعه روستایی شهرستان ابرکوه												
اهداف	راهبردها	ردیف برنامه	برنامه	زمان اجرا	متولی اصلی	سایر سازمان‌های همکار (دولتی و خصوصی)	نحوه تامین اعتبار	نحوه بکارگیری مشارکت مردم	پیش نیازهای اجرا	اصول کلی قوانین مورد نیاز	شاخص ارزیابی	نحوه سنجش
اقتصاد روستایی	ایجاد ثبات در نوسانات بازار و گسترش پوششی بورس محصولات کشاورزی و غیر کشاورزی	۱۸	اطلاع‌رسانی و بازاریابی توسط تعاونی‌های کشاورزی	میان مدت	سازمان جهاد کشاورزی استان	اتاق تعاون و اتاق بازرگانی	دولتی، خصوصی	ارزیابی	هماهنگی - سازماندهی		سهم شرکت‌های تولید کننده محصولات کشاورزی و غیر روستایی در بورس	افزایش سهم
ظرفیت‌سازی محیطی برای پیشبرد رشد پایدار اقتصاد روستایی	تعمیق و گسترش پوشش بیمه‌ای دارایی‌ها و محصولات کشاورزی	۱۹	تقویت نمایندگی‌های بیمه‌ای به صورت سیار و ثابت در سطح دهستان	کوتاه مدت	شرکت‌های بیمه	سازمان تامین اجتماعی و سازمان بیمه مرکزی ایران	دولتی، خصوصی	اجراء، ارزیابی و مشارکت مالی	قانونی و هماهنگی - سازماندهی	الزام همگانی بیمه با تعیین سهم دقیق دولت ضمن در نظر گرفتن شرایط روستاییان	سهم دارایی‌ها و محصولات بیمه شده به کل دارایی‌ها و محصولات	افزایش سهم
	تقویت و گسترش پوششی هدفمند شبکه بانکی و خدمات مالی خرد محلی	۲۰	تقویت شبکه‌های بانک کشاورزی	میان مدت	سرپرستی شعب بانک‌های کشاورزی استان		اعتبارات بانکی	ارزیابی	هماهنگی - سازماندهی		نظر مردم و کشاورزان نسبت به ارایه تسهیلات	رضایت مسوولان بانک و مردم و بهبود سایر شاخص‌ها

جدول شماره (۱۰) عرصه فضایی - کالبدی راهبرد توسعه روستایی شهرستان ابرکوه												
اهداف	راهبردها	ردیف برنامه	برنامه	زمان اجرا	متولی اصلی	سایر سازمان‌های همکار (دولتی و خصوصی)	نحوه تامین اعتبار	نحوه بکارگیری مشارکت مردم	پیش نیازهای اجرا	اصول کلی قوانین مورد نیاز	شاخص ارزیابی	نحوه سنجش
بهبود کیفیت زندگی ساکنان روستاها از طریق ایجاد و توسعه زیرساخت‌ها و تأسیسات زیربنایی / کالبدی سکونتگاه‌های روستایی		۱	احداث و ترمیم شبکه راه‌های روستایی	میان مدت	اداره راه و ترابری	سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان	دولتی	اجرا، ارزیابی	مالی - بودجه‌ای		کیلومتر راه روستایی	افزایش و ترمیم
		۲	توسعه شبکه برق مناطق روستایی و تخصیص یارانه برای مصرف روستاییان	میان مدت	اداره برق منطقه‌ای	دهیاری‌ها و شورای اسلامی روستا	دولتی	ارزیابی	مالی - بودجه‌ای		نسبت روستاهای برخوردار به کل روستاها و میزان استفاده از برق	افزایش نسبت
		۳	توسعه شبکه گاز مناطق روستایی	میان مدت	شرکت گاز	دهیاری‌ها و شورای اسلامی روستا	دولتی	ارزیابی	مالی - بودجه‌ای		نسبت روستاهای برخوردار به کل روستاها	افزایش نسبت
		۴	احداث و ترمیم شبکه‌های آب آشامیدنی	میان مدت	اداره آب و فاضلاب و روستایی	سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان، دهیاری‌ها و شورای اسلامی روستا	دولتی، خصوصی	اجرا، ارزیابی	مالی - بودجه‌ای		نسبت روستاهای برخوردار به کل روستاها، نسبت استفاده از آب سالم آشامیدنی، نسبت امراض ناشی از استفاده از آب	افزایش نسبت برخورداری از امکانات و کاهش نسبت امراض

جدول شماره (۱۰) عرصه فضایی - کالبدی راهبرد توسعه روستایی شهرستان ابرکوه												
اهداف	راهبردها	ردیف برنامه	برنامه	زمان اجرا	متولی اصلی	سایر سازمان‌های همکار (دولتی و خصوصی)	نحوه تامین اعتبار	نحوه بکارگیری مشارکت مردم	پیش نیازهای اجرا	اصول کلی قوانین مورد نیاز	شاخص ارزیابی	نحوه سنجش
	مقاوم سازی مساکن روستایی	۵	تشویق و اعطای اعتبارات بانکی برای بازسازی و مقاوم سازی مساکن روستایی	میان مدت	بنیاد مسکن انقلاب اسلامی استان	دهیاری‌ها و شورای اسلامی روستا و شبکه بانکی	اعتبارات بانکی	اجرا، ارزیابی	قانونی و ترویجی - آموزشی	اختصاص اعتبارات مورد نیاز	نسبت مساکن مقاوم شده به کل مساکن	افزایش نسبت
	مقاوم سازی مساکن روستایی	۶	مقاوم سازی سکونتگاه‌های روستایی در مقابل حوادث غیر مترقبه	میان مدت	بنیاد مسکن انقلاب اسلامی استان	دهیاری‌ها و شورای اسلامی روستا و رسانه‌های گروهی	خصوصی، دولتی، سازمان‌های بین‌المللی	اجرا، ارزیابی	ترویجی - آموزشی و تحقیقاتی پژوهشی		تعداد افراد آموزش دیده، تعداد تحقیقات انجام شده، تعداد ساختمان‌های مقاوم شده	افزایش شاخص‌ها
بهسازی فیزیکی/ کالبدی سکونتگاه‌های روستایی		۷	فرهنگ سازی، آموزش و اطلاع رسانی - مردم روستایی نسبت به اهمیت مقاوم سازی مساکن و اماکن	بلند مدت	بنیاد مسکن انقلاب اسلامی	دهیاری‌ها و شورای اسلامی روستا و رسانه‌های گروهی	دولتی	تصمیم‌گیری، اجرا، ارزیابی	قانونی ترویجی - آموزشی و تحقیقاتی پژوهشی		میزان اطلاعات روستائیان	افزایش اطلاعات روستائیان

جدول شماره (۱۰) عرصه فضایی - کالبدی راهبرد توسعه روستایی شهرستان ابرکوه												
اهداف	راهبردها	ردیف برنامه	برنامه	زمان اجرا	متولی اصلی	سایر سازمان‌های همکار (دولتی و خصوصی)	نحوه تامین اعتبار	نحوه بکارگیری مشارکت مردم	پیش نیازهای اجرا	اصول کلی قوانین مورد نیاز	شاخص ارزیابی	نحوه سنجش
	هدایت و جهت دهی منابع و اعتبارات مسکن روستایی به سمت خانوارهای نیازمند از جمله جوانان	۸	ساماندهی تخصیص و تسهیل در ارایه تسهیلات بانکی متناسب به روستاییان	کوتاه مدت	بنیاد مسکن انقلاب اسلامی استان	دهیاری‌ها و شبکه بانکی	اعتبارات بانکی - دولتی	ارزیابی	هماهنگی - سازماندهی		نظر مردم	بهبود نتایج نظرسنجی
توسعه و بهبود روابط عملکردی	تقویت هم	۹	ایجاد و توسعه شبکه‌های بازار و بازاریابی صادرات محصولات روستایی در کانون‌های شهری بلافضل روستایی	میان مدت	سازمان جهاد کشاورزی استان	سازمان بازرگانی استان و اتاق بازرگانی و اتاق تعاون	خصوصی، اعتبارات بانکی - دولتی	اجرا، بهره‌برداری و نگهداری - ارزیابی و مشارکت مالی	هماهنگی - سازماندهی		نظر مردم	بهبود نتایج نظرسنجی
متقابل بین مجموعه‌های روستایی و نقاط شهری	پیوندی و تعامل فعال میان شهر و روستا	۱۰	تقویت زیرساخت‌های اقتصادی و پشتیبان تولید در کانون‌های شهری بلافضل روستایی (روستا - شهرها)	میان مدت	استانداری	سازمان‌های ذی ربط در امور روستاها	دولتی	ارزیابی	هماهنگی - سازماندهی و قانونی	تفویض اختیار تصمیم‌گیری در مورد مسایل محلی	نظر مردم	بهبود نتایج نظرسنجی

جدول شماره (۱۱) عرصه مدیریتی - نهادهای راهبردی توسعه روستایی شهرستان ابرکوه												
اهداف	راهبردها	ردیف برنامه	برنامه	زمان اجرا	متولی اصلی	سایر سازمان‌های همکار (دولتی و خصوصی)	نحوه تامین اعتبار	نحوه بکارگیری مشارکت مردم	پیش نیازهای اجرا	اصول کلی قوانین مورد نیاز	شاخص ارزیابی	نحوه سنجش
بهبود نظام مدیریت توسعه روستایی برای ارتقای هماهنگی و تمرکززدایی از تصمیم‌سازی و برنامه‌ریزی توسعه	تمرکززدایی از نظام متمرکز تصمیم‌سازی، برنامه‌ریزی و تخصیص منابع و تقویت مدیریت و برنامه‌ریزی محلی	۱	تشکیل NGOها با مشارکت فعال زنان و جوانان روستایی	میان مدت	استانداری	شورای اسلامی روستا و دهیاری‌ها	دولتی - خصوصی	فرایند تصمیم‌گیری ارزیابی	ترویجی - آموزشی و مشارکتی		نظر مردم، نسبت تعداد تشکلهای زنان و جوانان به سایر تشکلهای، تعداد طرح‌های انجام شده تشکلهای به کل طرح‌ها	بهبود نتایج نظرسنجی و شاخص‌ها و نسبت‌ها
		۲	اصلاح ساختار تشکیلات توسعه روستایی برای حضور و ارتباط بیشتر کارشناسان با مردم و تسهیل در رشد توسعه محلی	بلند مدت	سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان	استانداری و بنیاد مسکن انقلاب اسلامی	دولتی	ارزیابی	قانونی و هماهنگی - سازماندهی	کاهش بروکراسی و تفکیک و وضوح وظایف	دسترسی بلافاصله مردم به کارشناسان، نسبت مراجعه مردم به کارشناسان	بهبود نتایج نظرسنجی و شاخص‌ها و نسبت‌ها

جدول شماره (۱۱) عرصه مدیریتی - نهادی راهبرد توسعه روستایی شهرستان ابرکوه												
اهداف	راهبردها	ردیف برنامه	برنامه	زمان اجرا	متولی اصلی	سایر سازمان‌های همکار (دولتی و خصوصی)	نحوه تامین اعتبار	نحوه بکارگیری مشارکت مردم	پیش نیازهای اجرا	اصول کلی قوانین مورد نیاز	شاخص ارزیابی	نحوه سنجش
بهبود نظام مدیریت توسعه روستایی برای ارتقای هماهنگی و تمرکززدایی از تصمیم‌سازی و تقویت مدیریت و برنامه‌ریزی توسعه	تمرکززدایی از نظام متمرکز تصمیم‌سازی، برنامه‌ریزی و تخصیص منابع و تقویت مدیریت و برنامه‌ریزی محلی	۳	افزایش نقش شوراهای اسلامی روستا و دهیاری‌ها در نظام تصمیم‌سازی استان از طریق بازنگری در شرح وظایف دستگاه‌ها	میان مدت	استانداری	سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی و سایر ادارات متولی امور روستایی	دولتی	ارزیابی	قانونی و هماهنگی - سازماندهی	بهبودسازی نقش دهیاری‌ها و شوراهای اسلامی روستا، تعداد جلسات تشکیل شده با حضور شوراهای روستایی به کل جلسات تشکیل شده، نسبت تصمیمات مشارکتی به غیر مشارکتی	بهبود نتایج نظرسنجی و شاخص‌ها و نسبت‌ها	
		۴	تهیه برنامه‌های اجرایی با مشارکت شورا و دهیاری	بلند مدت	سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان	بنیاد مسکن انقلاب اسلامی استان، جهاد کشاورزی استان و دهیاری‌ها	دولتی	فرایند تصمیم‌گیری	قانونی و هماهنگی - سازماندهی	اولویت به نهادهای محلی و شوراها	شوراهای اسلامی روستا، نسبت تعداد برنامه‌های مشارکتی به غیر مشارکتی	افزایش تعداد وظایف واگذار شده

جدول شماره (۱۱) عرصه مدیریتی - نهادی راهبرد توسعه روستایی شهرستان ابرکوه												
اهداف	راهبردها	ردیف برنامه	برنامه	زمان اجرا	متولی اصلی	سایر سازمان‌های همکار (دولتی و خصوصی)	نحوه تامین اعتبار	نحوه بکارگیری مشارکت مردم	پیش نیازهای اجرا	اصول کلی قوانین مورد نیاز	شاخص ارزیابی	نحوه سنجش
توسعه نظام اطلاعات، نظارت و ارزشیابی روستایی	ایجاد و توسعه ساختار و سازو کار لازم برای نظارت و ارزشیابی توسعه روستایی در سطوح منطقه‌ای و محلی	۵	تدارک تمهیدات لازم جهت تایید طرح‌های مختلف روستایی توسط شوراهای اسلامی	میان مدت	سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان	استانداری و سایر ارگان‌های مرتبط	دولتی	اجرا - ارزیابی	قانونی و هماهنگی - سازماندهی و مشارکتی	شورا به عنوان یکی از مراجع تصویب کننده طرح	نظرات مسوولان	بهبود نتایج نظرسنجی
	سازماندهی شبکه اطلاعات و ارتباطات روستایی	۶	ایجاد و توسعه شبکه یکپارچه اطلاعات مکانی در سطوح مراتبی مدیریت و برنامه‌ریزی روستایی	کوتاه مدت	سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان	بنیاد مسکن انقلاب اسلامی استان، جهاد کشاورزی استان و دهیاری‌ها	دولتی	ارزیابی	هماهنگی - سازماندهی		نظر مسوولان	بهبود نتایج نظرسنجی